ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ | ԹԻՒ 2,657 | Կ. ՊՈԼԻՍ. 1905, ՅՈՒՆԻՍ 8—21 | 17 ՐԷՊԻ ԻՒԼ ԱԽ՛՛, 1323—8 ՀՕԶԻՐԱՆ 1321 | ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

بوزانتيون
ارمنيجه يومى وسياسى غزته، صاحب امتيازى ومدير مسئولى
بوزانت كچيان
مطبعه و اداره‌خانه‌سى بابعالى جاده‌سنده ٢٣-٢٥ نومرولى
دائرهٔ مخصوصه‌ده در

Բիւզանդիոն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ՇԵՐԱՄԱԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆԸ
ՄՕՏԱԿԱՅ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Հազիւ թէ տասնըհինգ տարի կայ որ շերամի մշակութիւնը վերսկսած է քաղաքիս մէջ։ Այս վերսկսումը պարզապէս այբ բէն գիմէն վերսկսում մը եղաւ։ Բոլոր հնօրեայ թթաստաններն որք, ինչպէս կ՚պատմեն, երբեմն այնքան փայլուն օրեր տեսած էին, չատոնց այգիներու կամ արտերու վերածուեր էին, և շերամաբուծութիւնը գոցուած էր գոյութիւն ունենալէ։ Առաջին անգամ գործին զարկ տալու պատճառ եղաւ Միհրան Խանճեան, տաճկաւին նոր ասպարէզ իջած հնտահան մը, այն ատենները՝ անծանօթ և անշուք։ Այդ օրերէն այսօր շերամի մշակութեան գործը տենդագին յառաջխաղացութեամբ տարուէ տարի կ՚զարգանայ։ Ահագին տարածութիւններու վրայ թթաստաններ կ՚ոլնկուին, և բաց ի աւելի կամ նուազ կարողութեան տէր հարուստներէն, չկայ նոյն իսկ էսնաֆ մը, արհեստաւոր մը որ իր քանի մը հարիւր թթենիներով՝ հետամուտ չըլլայ, կամ թղթէն ունեցածներուն վրայ ամէն տարի նորեր աւելցնելու ջանք չընէ։

Մալկարայի մէջ շերամաբուծութեան ըրած յառաջդիմութիւններուն գլխաւոր պատճառը, հունտ արտադրող խոզակ պատրաստելու մասին՝ տեղւոյս կլիմային ունեցած բացառիկ նպաստաւորութիւնն է։ Ամբողջ Էտիրնէի կուսակալութեան մէջ, Մալկարա, այդ տեսակէտէն, առաջին կարգին վրայ կ՚համրուի այն մէկ երկու քաղաքներուն հետ, որք հունտի պատրաստեցման յարմար խոզակ կրնան տալ։ Միհրան Խանճեան իր համբաւին մէկ կարեւոր մասը կ՚պարտի Մալկարփրին։

Քանի մը տարիէ ի վեր Յոյն հնտահան վաճառականներ ալ հետամուտ դարձած են Մալկարայի մէջ գործելու, և իրենց գործառնութիւններն հետզհետէ աւելի ընդարձակելու փութաջանութեամբ, հունտ կ՚ցրուեն, կանխավճարներով՝ խոզակի բերքը որոշ և աւելի կամ նուազ աժան գինով մը գնելով։

Ի հարկէ, աղքատ հասարակութիւնը այսպիսի կարգադրութիւններու մէջ գիտակցաբար կ՚տուժէ։ Պէտք ունի դրամի, հոգալու համար իր տերեւը՝ զոր յաճախ ստիպուած է երթալ փնտռելու գիւղերու մէջ։ Այսպէսով, չարաչահութեան պարագան անվրէպ կ՚դառնայ. քանի որ վաճառականական մրցակցութիւնը գոյութիւն չունի, և գնորդները կրնան ուզածնուն պէս ապրանքը կապել ու ժողվել։

Իրաւամբ ցաւալի է որ Մալկարայի շերամաբուծութիւնը տակաւին Հայ վաճառականներուն ուշադրութեան առարկայ չէ կրցած դառնալ։ Բայց անշուշտ, ասիկա այսպէս պիտի չկրնայ շարունակել։ Գործին օր ըստ օրէ ձեռք բերած ընդարձակութիւնը, բունագատող և հարկեցուցիչ հանգամանք մը պիտի ստանայ և խոզակի առուտուրը աւելի օրինաւոր ու աւելի պարկեշտ ձեւ մը կարելի պիտի ըլլայ վերածել քիչ ատենէն։

Երբեմն թերեւս կրնար առարկուիլ թէ Մալկարան հեռու է կեդրոններէն, հաղորդակցութեան միջոցներու անբաւականութիւն կայ, բաւականաչափ ապրանք չի գտնուիր. ևն. ևն.։ Այս ճշմարտութիւնները եթէ ժամանակ մը ընդունելի էին, բայց այսօր այնպէս չէ։ Մալկարա՝ Ռոտոսդոյէն 8 ժամու ցամաքային հեռաւորութիւն մը միայն ունի, և մէկ երկու տարիէ ի վեր՝ ճամբուն կարեւոր մէկ մասը խճուղիով շինուած է և դիւրացած։ Պաշտօնապէս հրատարակուող նոր լուր մըն ալ կուգայ այսօր մեծամեծ դիւրութիւններ ընծայել այն վաճառականներուն՝ որք փափաք պիտի ունենային Ռոտոսդօ և Մալկարա գալ, գործ ընելու համար։ Հանրային Պարտուց Վարչութիւնը, այս տարի փշան հաստատած է Ռոտոսդոյի մէջ, և ասիկա՝ պզտիկ առաւելութիւն մը, պզտիկ դիւրութիւն մը չէ անոնց համար՝ որք պիտի ուզէին օգտուիլ պարագաներէն։

Այս տարի Մալկարա կ՚արտադրէ վեր ի վերոյ 10000 օխա խոզակ։ Այս թիւը տարուէ տարի աւելնալու վրայ է, վասն զի 5—6 տարիէ ի վեր տնկուած թթաստաններն արդէն զօրանալու վրայ են և նորեր կ՚յաջորդեն արդէն գտնուածներուն։ Ընթացիկ տարուան բերքը՝ շատ յաջող է. մինչեւ հիմա ամէն ինչ շատ նպաստաւոր պայմաններու մէջ քալած է։

Շերամաբուծութեան տեսակէտէն ընդհանրապէս շահագրգռուող դասակարգին ուշադրութիւնն հրաւիրելէ յետոյ Մալկարայի վրայ, կ՚ուզէի յատկապէս նկատառութեան առարկայ դարձնել նաեւ մասնաւոր պարագայ մը։— Այս տարի կարգ մը շերամաբոյծներ, փոխանակ կանխաւ կապուելու վաճառականներու հետ, հունտը գնած են ծանօթ հնտահան մեր քաղաքցի Մկրտիչ Շուպարալեանէն, որ իր յանձնառութեան համեմատ խղճմտօրէն հոգած է բերքը լաւագոյն պայմաններու մէջ հասցնելու։ Հանրային Պարտուց Վարչութեան քննիչէն պաշտօնական վկայութեամբ, առաջին կարգի հնտացու են ամէնքն ալ։ Այս ձեւով արտադրուելիք խոզակի քանակութիւնը պէտք է հաշուել դրուի 50 տուփի վրայ։ Բերքն արդէն հունձելու մօտ է, և հինգ վեց օրէն կըրնայ պատրաստ համարուիլ։ Այս կէտին վրայ ուշադրութիւնը կ՚հրաւիրեմ խոզակի առուտուրով պարապող վաճառականներուն։ Ասիկա լաւագոյն առիթ մըն է Մալկարայի հետ գործ ընելու սկզբնաւորութեան, քանի որ հունտը ծախու գնուած ըլլալով, շերամաբոյծները որ և է բարոյական կամ նիւթական նախակապ չունին այս կամ այն վաճառականին հետ։

Շատ յուսալի է թէ այսպիսի սկզբնաւորութիւն մը պիտի կրնայ լաւագոյն արդիւնքներ տալ ապագային թէ՛ ընդհանրապէս տեղացի շերամաբոյծ դասակարգին և թէ դուրսէն եկող վաճառականին համար։

Մ. Ց.

Մալկարա.

ԳԱՒԱՌԻ ԿԵԱՆՔԸ

Ժամանակէ մ՚իվեր Գաւառի գրականութիւնը բաւական հետաքրքրութիւն կ՚առթէ աւելի վերի քաղաքներու մէջ բնակող մերօրինէից, որք կ՚երեւայ թէ իրենց միջավայրին և յարափոփոխ ու այլազան կեանքի ձոխութեանը մէջ, մերթ պէտք կ՚զգան գաւառի խորերէն եկած համեստ պատկերներուն մէջ փնտռել իրենց յափրացած աչաց ամոքանքը։ Իրապէս գաւառն ունի՞ անանկ գրական կեանք մը, որու մասին արժէ հետաքրքրուիլ, ունի՞ անանկ շահեկան կամ նոր գրականութիւն մը որ շահագրգռէ։ Իր նմաններուն և անոնց ապրումի մասին տեղեկութիւններ ունենալ ուզելը բնական բաղձանք մ՚է մարդկային ընկերասէր բնաւորութեան համար, առանց որու ճշմարիտ մարդկութիւն մը պիտի չգտնուէր։ Այս ընդոծին հետաքրքրութիւնն աւելի կամ պակաս չափով գոհացնողը միակ պարզ միջնորդ մ՚է, — առօրեայ Լրագրութիւնը, որ մեր ամէնուս խօսած և հասկցած լեզուով զմեզ գաղափարական յարաբերութեան մէջ կ՚դնէ։

Եթէ գաւառը մեծ հետաքրքրութիւն մ՚ունի մայրաքաղաքի կամ տարբեր կարեւոր քաղաքներու ամենօրեայ ապրումի մասին, նոյնքան հետաքրքրութեամբ չէ որ այս վերջինները կ՚վերաբերուին գաւառի միջավայրին հանդէպ, կամ նոյնքան հակում մը չցուցնեն գուցէ, եթէ գաւառը զուրկ ըլլայ իրեն բնայատուկ կարգ մը հրապոյրներէն, և անոնցմով շարունակ չառինքնէ այս միջավայրները։ Պէտք է ըսել թէ գաւառն իր արժէքին անգիտակ է, կամ իր արժէքը պէտք եղածին պէս պատկերացնողներ չունինք, քանի որ իրապէս իր արժէքովը գնահատուած չէ բնաւ ո՛չ գաւառի ժողովուրդն և ոչ անոր ապրած կեանքը։ Ասկէ բաւական տարիներ առաջ տակաւին այնքան հակում չկար որքան աւելի մօտաւոր ժամանակներու մէջ կ՚տեսնուի։ Ասոր պատճառն ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ մերքերու և լրագրութեան տակաւին անզարգացեալ վիճակը։ Ամէն գաւառ իր սահմանափակ ու անձուկ միջավայրին և նահապետական կանխակալ ըմբռնումներուն մէջ լճացեալ կ՚մնար, յարաբերութեան միջոցները նիւթապէս անբաւական, բարոյապէս ալ միեւնոյն վիճակն ունէին։ Այդպէս չէ սակայն ներկայիս մէջ, երբ փառք Աստուծոյ թէ՛ նիւթապէս և թէ՛ բարոյապէս անպակաս են միջոցներ ժողովուրդներու յարաբերութեանց համար, և երբ լրագրութիւնը յառաջդիմած է շնորհիւ Վեհ. ԿԱՅՍԵՐ, և սկսած է փայլիլ արժանաւոր խմբագիրներու մշտական յղկիչ —գրիչին և հետախոյզ ջանքերուն շնորհիւ, և յատուկ գուրգուրանօք է որ կ՚նայուի գաւառի կեանքին ու անոր այլազան գրուագներուն վրայ։

Մամուլին յառաջացումովը, ժողովրդի ներքին կեանքին պատկերներն ալ իրենց բազմակողմանի և մինչեւ այդ օր անծանօթ մնացած կողմերովը երեւան գալ սկսան, և կեդրոնն ու գաւառը զիրար աւելի աղէկ ճանչնալու ճամբուն մէջ մտան։ Այնպէս որ այս ամենօրեայ յարաբերութեան իրերաշփման և գաղափարակցութեան շնորհիւ գաւառն ալ ունեցաւ իր ծոցասուն համեստ գրիչներն ու իր առանձին կարեւորութիւնն ու ձայնն օրուան մամուլին մէջ, ուր հետզհետէ տեսանք թէ գաւառն ունի իր նկարագեղ և պատկերալից լեզուն, իր ձոխիմաստ առածները, իր աւանդապահ ոգւոյն յատկանիշ եղող հնարժէք բառերն որք իրենց պարզ ռամկութեան մէջ հմայք մ՚ունին, այս ամէնքը մէկ՝ համեմը կրնային ըլլալ խճող և ձոխ քաղաքներու ապրումին։ Գրականութեան տեսակէտով՝ այս և ասկէ աւելին տեղի ունենալը ժամանակի խնդիր է, և բնական ճամբով պիտի ունենան իրենց գեղեցիկ արդիւնքները։

Ծանօթացման այս համեմատաբար նոր և կարճ շրջանին մէջ, ծանօթացուցիչներ իրենց գրչին նիւթ առած են գաւառի կեանքին այն դրուագներն որոնք աւելի նկարէն և ցայտուն հանգամանք մ՚ունեցած են կամ իրենցմէ այնպէս դատուած։ Կեանքի մը լիակատար և ամբողջական պատկերացումին համար ինչպէս որ անհրաժեշտ և կարեւորագոյն գերակատարը ժամանակն է, այնպէս ալ ժամանակի կ՚կարօտի՝ մասնաւոր հետախուզութիւնը տարբեր տարբեր գրիչներու։ Ինչ որ մէկը կրնայ ընել իր սահմանին մէջ, ուրիշ մը բնաւ չի կրնար, կամ ինչ որ մէկուն աչքին կ՚հանդիպի և արժէք կ՚առնէ, միւսին աչքէն կ՚խուսափի գուցէ, հետեւաբար տարասեռ գրութիւններու մէջէն է որ պէտք կարենանք գտնել միջավայրի մ՚ապրումին ամբողջական ցոլացումը, առաւել կամ նուազ յաջողուած։

Կեանքն ինքնին այնքան պատկերալից է և օր աւուր ալ այնքան կ՚այլափոխանայ, որ մէկ գլխու մը վրայ բացուող երկու աչքեր իրականին մէջ անզօր են լիովին դիտելու և բացատրելու այդ կեանք ըսուածը։ Որչափ քաղաք՝ այնքան միջավայր, որքան գրող՝ այնքան տարասեռ պատկեր՝ այդ միեւնոյն միջավայրէն առնուած։ Ասի կ՚նշանակէ թէ կեանքն ունի թաքուն ոյժ մը, և անսպառելի գաղտնիքներ, ըլլա՛յ գաւառային, ըլլայ ոչ—գաւառային։

Սակայն գաւառն ունի առանձին հարազատութիւն մը՝ որ իր միակ օժիտն է և որով ան կրնայ հրապոյր ազդել յափրացած միջավայրերէ ուղղուած սէգ աչաց կամ ականջներուն։ Այս հարազատութիւնն պահած պահպանած են նախ իր անձուկ և անյաճախելի դիրքը, որու ազդեցութեամբ նա ինքն իր մէջ կղզիացած է ժամանակներէ ի վեր, ապա իր ծոցասուն գաւառաց աւանդապահ ոգին և մերթ ալ պինդ գրկուած նախապաշարմանց օղակը, որ իր աւերիչ դերին համընթաց ունեցած է բարերար հակազդումն ալ գաւառի կեանքն ապրող ռամիկին ներքին պայմաններուն վրայ՝ այս տեսակէտով։ Անդին, կեդրոնը գտնուելով ըստ գաւառական բացատրութեան «ծովը ճամբաբաժին»ի վրայ, ենթակայ եղած է յարափոփոխ ազդակներու, որոցմէ մերթ միոյն մերթ միւսին վրայ կաղապարուելով մերկացած է իր գրական հարազատութենէն կամ շատ քիչ հետքեր կ՚կրէ անկէ։

Գաւառի կեանքին գունագեղ պատկերներէն անջատ համարելու չէ իրեն յատուկ և բնիկ կարգ մ՚արհեստներն և արտադրութիւնները, որոցմէ շատերուն ծաղկեալ վիճակը շատոնց արդէն ճանչցուցած է իրենց գոյութիւնը գաւառական համեստ անկիւններուն մէջ։ Սակայն ամէն արհեստ անպատճառ ընդհանրական հանգամանք չունենալով, այլ յաճախ սոսկ տեղական պայմաններու կապուած ըլլալով, ոչ կարեւորութեան առնուած է և ոչ ալ բան մը գրուած է անոնց մասին մեր լրագրաց էջերուն մէջ, և որոց մէկ քանիներու մասին պիտի ջանանք ծանօթութիւններ հաղորդել յաջորդական կարգ մը յօդուածներով։

ՎՐՈՅՐ

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑԻ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԴԷՊ Ի ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ԼԵՌԸ

ՏՐԱՊԻԶՈՆ, Յնս. 1.

Տարւոյս մէջ, քաղաքէն դուրս, մեր համայնքն երկու սրբավայրերու մօտ ուխտախմբութիւն սարքելու առիթը կ՚ունենայ. մին Նոր Կիւրակէին՝ Ս. Փրկիչ վանքը, իսկ միւսն Համբարձման տօնին՝ Համբարձման լեռը, որ վանքի կալուածներու սահմանին մէջ անոր հիւս. արեւմտեան կողմը կէս ժամ հեռաւորութեամբ բարձրադիր բլուրի մը ծայրը կ՚գտնուի։

Նոր Կիւրակէին, օդն աննպաստ ըլլալուն պատճառաւ շատեր զրկուած էին ուխտագնացութենէ, որով ախորժակնին սրած կ՚սպասէին Համբարձման տօնին, երկուքին վայելքն ի մի ձուլելու մարմաջով։ Գրեթէ ամսէ մ՚ի վեր է որ մերթ անձրեւներու տեղատարափին և մերթ մառախուղին անժամանակ այցը, պարզապէս ձանձրացուցիչ վիճակի մը մատնած էին մեր արդէն խոնաւ քաղաքին բնակչութիւնը։

Հինգշաբթի առաւօտեան պայծառ երկինքը շփոթութիւն մը կ՚ձգէր հաւատացեալի ու անհաւատի զանազանութեան մէջ. ամէն ոք դէպի Համբարձման լեռ կ՚փութար բարեպաշտական պարտք մը կատարելու երեւոյթով։ Ես ալ, իմ կարգիս, չեմ գիտեր ի՛նչ զգացումով առաջնորդուած, քայլերս կ՚ուղղեմ դէպի հոն՝ ուր ուխտաւորք կ՚փութան. ծանր քայլերով կ՚յառաջանամ, նեղ ու լայն փողոցներէ անցնելով ինքզինքս կ՚գտնեմ յունական գերեզմանատան հաստատուն ու երկայն պատերու պղտորային վրայ. լայնատարած ծովն իր խաղաղիկ վիճակով անխռովիկ և անշշուկ կ՚տարածուի վարը. աչքի հայեցողութեան չափով կ՚դիտեմ աջ և ձախ անարգել. հեռուն, շատ հեռուն դէպի արեւմուտք կ՚տեսնեմ Բոլաթհանէն, իր բնական և աղեղնաձեւ նաւահանգստի, եզերքը կէտկէտուած սպիտակ տուներով, որոնք արեգական ճառագայթներու շողշողանքին տակ աղօտ աղօտափայլմամբ՝ բնակավայր մ՚ըլլալը կ՚հաստատեն. քիչ մ՚ալ անդին բարձրադիր լեռներ՝ իրենց սէգ գլուխները դէպի վեր ցցած, անվեհեր պահապաններու նման մեծաւ մասամբ ծովէն ու մեծաւ մասամբ ցամաքէն գիւղաքաղաքն եզերելով, գիշեր ու ցերեկ անձանձրոյթ հսկելու պաշտօն մ՚ըստացած են։ Ասդին, վարն երեւցող քաղաքին նաւահանգիստն իր Չէօմլէքճիի գեղատեսիլ ծոցով մանրանկարը կ՚ներկայացնէ Բոլաթհանէի բնական նաւահանգստին. սակայն կիւղել Հիսար Եօռոզի դէմ առաջարկած մրցման մէջ իր դերը կորուսած ըլլալուն, պահանջուած գործնական օգտակար ծառայութենէն զրկուած է, որով այժմ մարդիկ մտածած են, արհեստական միջոցաւ, անոր զօրաւոր ըլլալով, Եօռոզը վարկաբեկ ընել. և այս նպատակին հասնելու համար քանի տարիներ առաջ ձեռնարկութիւն մը եղած և կիսատ մնացած է. կ՚յուսանք թէ շնորհիւ Վեհ. Կայսեր, օր մը կրկին ձեռք առնուելով պիտի լրացուի և Տրապիզոնը պիտի օժտուի գեղեցիկ և ընդարձակ նաւահանգիստով մը, որուն օգտակարութիւնը բազմակողմանի է։

Օձապտոյտ ճամբաներէ կ՚յառաջանամ և կ՚իջնեմ զառիվայր դէպի ձորն Հայ գերեզմանատան. վերը, բարձր բլուրին ծայրը, կ՚նշմարուի Չաթալ Թիլիսէն (Համբարձման լեռը) եզերուած փոքրահասակ ծառերով. զառիվերը դեռ կէս չըրած, երգեցիկ դպրաց ձայնը լսելի կ՚ըլլայ. քիչ կ՚առնեմ հոս ու փափաք մը կ՚ըզգամ ճամբուն եզերքը մարգագետնին վրայ հանգիստ մ՚առնել. հաւատացելոց անվերջանալի տողանցը կ՚դիտեմ. տարազներու խլեսպիսութիւն չէ մնացած գրեթէ, նորաձեւութիւնը թեւեր առած կը թռչի. հին էնթարին խալաւ անհետացած է, և չուլվօլը շատոնց իր հրաժեշտը տուած է, և պոլսական աչօք դիտողին համար հետաքրքրական բան մը եթէ կայ, այն ալ տեղական գործածուած մետաքսեղէն գործածութիւնն է իբր խնայողական և դիւրատար միջոց. բայց գիւղացիք դեռ կ՚պահեն իրենց հին տարազը, կանանց էնթարին և արանց ծըշդիկն։ Հորիզոնին վրայ երէկի ու առջի օրուան լալկան ամպերու ցիրուցան երեւոյթը լաւատեսութիւն մը չեն թողուր վրաս։ Պահ մը անզուսպ փափաք մը պատեց զիս, նոյն վայրկենին տեղատարափ անձրեւով դաշտ ու ձոր ողողուելու տեսիլը. չգիտեմ ի՛նչ զարմանալի հակադարձ մտածում, յիշեցի թէ այս օրուան տօնին՝ ժամանակաւ՝ ծննդավայրիս դուռ ու դրացի անձրեւելու համար ի՛նչ ջանքեր, ինչ մերմնչներ և ինչ տարօրինակ միջոցներու դիմեցին. «երկինքէն ոսկի կ՚տեղայ», կ՚ըսէին երկրագործ փորձառուներ, անոնք այդ տեսակներ նոյն այս ամսու անձրեւներն էին, երբ կ՚պատահէր երաշտ տարիներ, երբ երկինք կ՚զլանար իր բարերար առատութիւնը։ Մարդիկ ըստ սովորութեան Բնութիւնն ի գութ շարժեցնելու համար զանազան միջոցներու կ՚դիմէին, օրինակ. աղօթք, հսկում, ջրի մէջ քար կտրել են. այս միջոցներու ամէնէն հետաքրքրականը չէչէ մամա փորձն էր, որուն արարողութեան իրաւունքն իգական սեռին կ՚վերաբերէր։ Համբարձման տօնի առաւօտուն, եկեղեցւոյ աւարտումէն վերջ, իւրաքանչիւր ոք ըստ աւուր պատշաճի իր տան մէջ եռացուցած կաթը միայն ուտելով, նոյն օրը կաթի խաղը (փոխատուութիւն) սմօթ կ՚համարուէր, և սեղանին վրայ կաթէն դուրս տարբեր կերակուր չէր գտնուէր։ Դրացի հարսներ ու հասուկ աղջիկներ տուն մը հաւաքուելով կ՚ընտրէին կարօտ և տարեց կին մը, երկու փայտեր խաչաձեւ կապած այդ կնոջ պինդ բռնել տալով, վերի մասը խոշոր գլուխ մը կապելով վրան կ՚ծածկէին մեծկակ սաւան մը, մինչեւ ոտքերը գոցուելու պայմանաւ. ծածկոցին վրայէն գլուխն որոշելու համար չիթեաւ գլխուն վիզէն թաշկինակ մը կ՚կապէին, նոյնը կ՚ընէին միւս երկու կողմերը, թեւեր ձեւացնելու համար, ու այդ այլանդակ հրէշն յանկարծ փողոց կ՚հանէին բարձրաձայն երգերու, թմբուկներու և ծափերու խլացուցիչ աղմուկներով. «Չէչէ մամա նէ՞ իստէր, Ալլահտան ճամուր իստէր, փեթակտան պլլուր իստէր, եաղ իստէր,» եայլն եայլն. կ՚ուզէր այն ամէն բաներն որք ուտելու պէտքին կ՚ծառայէին, մինչեւ իսկ աղը, և այս ուղեւորներն ամէն տունէ նոյն պահուն պիտի անցնէին և գեռեղէին յատուկ աժաններու մէջ. ամէն տան առաջ երթալ և ներկայանալ անհրաժեշտ էր (բաց ի կարօտ, աղքատ տուներէ) և տուներու պատուհաններէ, երդիքներէն խոշոր ամաններով ջուր պիտի լեցնէին «չէչէ մամա»ի գլխէն վար, քրքիջներու և անմեղ կատակաբանութեան մէջ. խեղճ «չէչէ մամա»ն հաստ ծածկոցի ջրաթաթախ ծանրութեան տակ ջոգնած, պարտասած, տակաւ կ՚ծանրացնէր իր քայլերը. երբ վերջ կ՚գտնէ բոլոր դուռներու այցը, կ՚առանձնանան դարձեալ խումբ կազմօղք և հոդ վերջնական կարգադրութեան կ՚ձեռնարկեն. հաւաքուած ուտելիքներու ամէն տեսակէն նախ խոշոր բաժին մը կ՚հանեն «չէչէ մամա»ին, իսկ մնացեալը կ՚բաժնեն աղքատ ընտանիքներու։ Ահա բարեպաշտ ձեռնարկ մը որ իր հնութեան մէջ մարդասիրական բարձր գաղափարը կ՚պարունակէ. կայր հաւատքի մէջ «չէչէ մամա»ի օգտակարութիւնը կրկնակի է, մէկ կողմէն նպաստընկալներու օգտուիլը, միւս կողմէն ժողովրդեան այն վառ հաւատոյ յոյսը, որը շատ անգամ զուգադիպութեամբ կ՚պսակուի, նոյն կամ հետեւեալ օրն հեղեղանման անձրեւներ տեղալով, կարծես անոնց հաւատքն ա՛լ աւելի վառ պահելու համար։

Ահա այս անմոռաց յիշատակի ճնշումն էր որ զիս կ՚մղէր դէպ ի այդ հակադարձ փափաքին, կ՚զգայի թէ անոնք, երկրագործ վաղեմի դրացիներս, ի հարկէ նոյն կարեւոր պէտքին կ՚կարօտին այժմ ալ, քանի որ եղանակը նոյնն է և մշակական պէտքը թերեւս ա՛լ աւելի ստիպողական, փոյթս չէր երբեք այդ պահուն մաքէս անցընել թէ վերը, բլուրին վրայ փոքրիկ մատուռին առջեւ վրանի տակ խմբուող հաւատացելոց հանգստութիւնը պիտի վրդովուէր։ Եւ տակաւին ատոնց նման անցեալ յիշատակներու մէջ խորասուզուած՝ ինքզինքս կ՚գտնեմ բլուրին գագաթը ուխտաւորաց եռուզեռին մէջ. պահ մը երկիւղած և բարեպաշտ զգացմամբ առաջնորդուած կ՚ունկնդրեմ եկեղեցական արարողութեան. պատարագիչ և քարոզիչ Հայր Սուրբին աւուր պատշաճի քարոզը լսելէս վերջ կ՚քաշուիմ նորատունկ ծառերու ներքեւ, քանի մը ընկերներով շրջապատուած. օդին յանկարծական փոփոխումը տակաւ մտահոգութիւններս կ՚աւելցնէ. շատ չանցած գուշակութիւնք իրականութեան կ՚փոխուին, հովանոցներու վրայէն վտառհոսութիւնս վերցնելով պատսպարուելու տեղ մը կը փնտռենք. մօտակայ կալուածավարձի արօտական կ՚յարենք աչքերնիս և բաւական վարանումներէ վերջ հինգ ընկերներով կ՚աճապարենք տնակին դուռը ձեռք առնել զի մի գուցէ զմեզ կանխողներ ըլլան. Թոյլտուութիւն խնդրելէ վերջ կ՚քաշուինք հող տանը, ծուխի ու մուխի կուրծք տալով. հող տանիք ճիշդ կեդրոնը … տաղէն կախուած շղթայի ծայրի խալկինին տակ վառուող թաց կրկուտներու ծուխը աչք չբանալու չափ հեղձուցիչ հանգամանք մը կ՚առնէ. և մեք առ ահի կամ առ ի քաղաքավարութիւն կ՚համակերպինք և ձգտելու համար հոս ու հոն ձգուած կողովներ կ՚ճարենք. մեզմէ առաջ նման տուն դրան մօտ հաւաքուած մաքուր օդ կ՚փնտռենք շնչելու համար։ Ընկերներէս մին տան տիրուհւոյն մտերմօրէն կ՚հարցնէ, իսկ նա գտնուիլը իմացնելէ վերջ գեղջկական պարզութեամբ աչքաբացութիւն մը կ՚ուզէ ցուցնել, ըսելով թէ, կայ բայց թանկ է, իւղն առնուած չէ, ապրանքի վրայ մակրդած է, և չգիտեմ տակաւին ինչ անսովոր ռէքլամներ, որք պիտի վերջանային վճռէկի գնոյն 60 փարայէն պակաս չըլլալու յայտարարութեամբ և մեր գիւղացու այս ճարպիկութեան և ցուցացած գնոյն չափազանց դիւրամատչելիութեան վրայ զարմացած, կ՚յորդորենք զինքն որ մածունը բերէ առանց արժէքին վրայ խօսք ընելու, մեք քաղքցիք … լի ու լի պիտի գոհացնենք զինքը։ Թերեւս կրկինը կամ աւելի գինը վճարելով. մածունի հաշուէն դուրս դրամով հաց կ՚ուզենք, … հաց. խեղճ կինը բաւական նեղուելէ և տանջուելէ վերջ չունենալը կ՚յայտնէ, սակայն ծառայութիւն մը մատուցանելու համար դուրսէն գիւղացի տղեկ մը կ՚ձայնէ որպէս զի դրամն առնելով հեռաւոր դրացի տուներէն ճարէ. տղան 10 փարա վարձք մ՚առնելու յոյսով կ՚վազէ, կ՚անցնի դիմացի սարէն անդին, երկու տան դիմելէ վերջ հազիւ կէս հաց թեւի տակ դրած հև ի հև կ՚հասնի. այն ինչ ախորժելի և համեղ մածունի վերջին դգալները կ՚համբուէր, անձրեւի դադրելն և արեգական պայծառ ճառագայթներու շողերը կ՚տարածուէին դուրսը, խոտերու և թուփերու վրայ. կէս կուշտ կէս նօթի դուրս կ՚նետուինք գուժէն, տան տիրուհին գոհ ձգած. մինչեւ եկեղեցւոյ աւարտումն հոս ու հոն ման կուգանք ու կ՚դիտենք եռեւէ եռեւ համեղ հաւատացելոց վերելքը. Թմբուկի և սրնգի ձայնը տակաւ կ՚մօտենայ, կարծես մեծ ճշտապահութեամբ ժամանակին պիտի հասնէին սպասուած տեղը։ —Բարեկամաց ախպման տակ վանքն ալ այցելելու կը համակերպիմ. նեղ և օձապտոյտ ճամբաներէ սողոսկելով կ՚հասնինք վանք ուր խռնուած է հոծ բազմութիւն մը. սենեակներն օրեր առաջ գրաւուած, երդիքի տակ ափ մը տեղ չկայ նստելու, բաց ի Առաջնորդարանի բաժնէն ուր արդէն նոյն օրուան նորեկ հիւրերը լեցուած են. վանքի հսկողն ուտել խմելու ձոխութիւն մը կ՚նշմարուի և մեծ իրարանցում. տարւոյս մէջ ուխտաւորաց մինչ անպակաս ըլլալը բնական էր որ հասոյթի աչքառու առաւելագոյն տարբերութիւն մը երեւի, սակայն անհաշիւ ծախքերուն՝ զուտ հասոյթի վրայ հակազդեցութիւն մ՚ունենալը բացորոշ կ՚երեւի, ասոր առ այս խանութհաբար ուշադրութիւնը կ՚հրաւիրենք վերին հսկող մարմնոյն. առիթէն օգտուիլը մինչ նկատի առնելով գոհ չմնանք ամէն տարւոյ հասոյթի գումարը միայն տեսնելով։

Բիչ մը սրտնեղիչ տպաւորութեան տակ կ՚հեռանամ վանքէն իբր ուխտաւոր մոմ մը վառելէ վերջ, և ձեռք կ՚առնեմ քաղաքի ճամբան։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԹՕԿՕ Կ. ՊՈԼԻՍ ԵԿԱ՞Ծ Է

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԿԷՏ ՄԸ ՃՇՏՈՒԱԾ

Մեր յարգելի պաշտօնակիցն Ստամպուլ անցեալ օր հրատարակութիւն մ՚ըրած էր, իբր թէ Թօկօ ծովակալ Կ.Պոլիս եկեր է 15 տարի առաջ, Քօ—Կօ և Հէյէյ մարտանաւերով, որք արդարեւ այն ատեն այցելեցին Օսմ. ջուրերը։ Ստամպուլ իր այն ժամանակ հրատարակած մէկ յօդուածէն քաղուածներ ըրած էր, ուր նոյն նաւերուն հրամայող Թօկոյի վրայ տեղեկութիւններ կ՚տրուէին։

—Ստամպուլ անունի շփոթութիւն մը կ՚ընէ։ Կ. Պոլիս եկող Թօկօն էր ԹՕԿՕ ՄԱՍԱՄԻՉԻ, մինչ անուանի ծովակալն է ԹՕԿՕ ՀԱՅԱՉԻՐՕ։

Այս ուղղութիւնն հարկ համարեցինք ընել՝ յենլով այն չորս յօդուածներուն վրայ զորոնք 15 տարի առաջ գրած էինք՝ անձամբ այցելելով յիշեալ երկու ճապոնական մարտանաւերուն, և ծանօթանալով անոնց հրամանատարներուն և սպաներուն, և անոնց սեղանակից ըլլալով։ Բիւզանդիոնի Տնօրէնն այն ատեն ուրիշ օրաթերթի մը գլխաւոր խմբագիրն էր, և յանուար ամսուն մէջ, պայծառ օդով մը, այս հաճելի այցելութիւնն ըրաւ, զոր ճապոնցի բարեկիրթ սպայք նոյն շաբթուն մէջ փոխարինեցին, իրենցմէ ոմանք այցելութեան գալով Նորատունկեան Խանի Խմբագրատունը, ուր պատուասիրուեցան գարեջրով, սուրճով և կարկանդակներով, և այս այցելութեան վրայ իրենց տպաւորութիւնը գրեցին ճապոներէն և անգլիերէն, ինչ որ հետեւեալ օրուան թիւով հրատարակուեցաւ նմանութեամբ։ Իրենց ձեռագրերը, այցաքարտերն և իբրեւ յիշատակ թողած ճապոնական թերթերը ցայսօր պահուած են սոյն այս տողերը գրողին քով։

Տասն և հինգ տարի առաջ Ճապոն շատ քիչ ծանօթ երկիր մ՚էր, գրեթէ եւրոպեան հաշակէ զուրկ ազգ մ՚էր, բայց այսօր ակնարկ մը նետելով մեր 15 տարի առաջ հրատարակած «ՉՈՐՍ ԺԱՄ Ի ՃԱՊՈՆ» խորագրով այն չորս երկար յօդուածներուն վրայ, ուրախ ենք հաստատելով թէ այն ատենուընէ թէ՛ նպաստաւոր և թէ ուղիղ գաղափար մը կազմեր ենք Ճապոնցիներուն դաստիարակութեան, բարեկրթութեան, յառաջդիմութեան և նաւային ու զինուորական ընդունակութեանց վրայ։ Հետեւապէս, յիշեալ օրաթերթին վաղեմի ընթերցողներն և մեր այսօրուան ընթերցողները չեն կրնար զանգատիլ թէ մեք «դէպքէն ետքն իմաստնացած» ըլլանք, այսինքն՝ Ճապոնի յաղթութիւններէ ետքը ներբողած ըլլանք Ճապոնցիները։ 15 տարի առաջ մեր ըրած հրատարակութիւնները կեցած են։ Ի՛ մէջ այլոց, այն յօդուածներով բողոք բարձեր էինք Ճապոնցիներն իբրեւ կատաղի ցեղ տեսող և այս պատճառաւ յառաջդիմութեան անընդունակ և քրիստոնեայ և արիական ազգաց շնորհէն զուրկ համարողներու նախապաշարման դէմ։ Իրենց խօսքերուն ի մէջ բերեր էինք իրենց պատուակալ դաւանանքը, որ վերջին ծայր ներողամիտ դաւանանք մ՚է, և բնաւ արգելք չըլլար Արեւմտեան ամենանոր գաղափարներն ընդունելու բարոյական և նիւթական յառաջդիմութեան շաւղին մէջ։ Յիշեր էինք նաեւ իրենց անգլիական և ամերիկեան դաստիարակութիւնը, և գուշակեր էինք թէ անգլիական ուղղամիտ սկզբունքներով կրթուող այս ազգը մեծ ապագայ մ՚ունենալ կ՚թուի, և օր մը շատ կարեւոր տեղ մը պիտի գրաւէ Ծ. Արեւելքի մէջ։ Այս հին գրուածներն յիշելնիս անձնագովութիւն կրնայ համարուիլ, բայց եթէ մեր յարգոյ պաշտօնակիցն առիթ չտար, այսօր ալ զանոնք կ՚ընէինք յիշել, ինչպէս զանոնք ըրեր էինք մէկուկէս տարիէ ի վեր որ Ճապոն իրականացուց ամենէն աւելի նպաստաւոր գուշակութիւններն իր ապագային նկատմամբ։

Կ. Պոլիս եկած երկու նաւերը Կոնգօ (Թնդանօթակիր) էին, անզրահ, Քրուբի թնդանօթներով և Մաքսիմներով զինեալ, և մէյ մէկ թորփիլարձակ խողովակ ունէին, ելեկտրական ամէն կազմածքներով։ Իրենց պաշտօնական անունն էր Տայ Նիբոն Կունքան Հիյէյ (Մեծին Նիբոնի մարտանաւն Հիյէյ), կամ Քօն—Կօ։ Կունքան յատուկ անունն է մարտանաւերուն, ինչպէս Մարու՝ վաճառական նաւերուն։) Հիմակ այն տեսակ ակոր նաւեր չեն գործածուիր Ճապոնի նաւատորմին մէջ։ Թօկօ Մասամիչի քօմօտորի աստիճանն ունէր, (նաւապետէն այն է՝ քաբիդէնէն մէկ աստիճան վար,) և այսօր նաւային պաշտօնատան մէջ է, բայց գործօն պաշտօն չունի նաւատորմին մէջ։ Թօկօ ծովակալին նաւատորմին մէջ կայ կրտսեր Թօկօ մը, զոր ծովակալն ինք յիշեց իր վերջին տեղեկագրին մէջ, իբրեւ յածանաւերու տորմիղի մը հրամատարը։ Թօկօ գերդաստանէն սպայ մ՚ալ ցամաքային բանակին մէջ է։ Թօկօները շատ ճիւղաւորուած ընտանիք մ՚են։

** Թէ Կ. Պոլիս եկող Թօկօն ծովակալ Թօկօն չէր՝ բացայայտ ապացոյց մը այս է որ 15 տարի առաջ Հէյէյ և Քօ-Կօ Կ. Պոլիս եկան՝ Անգլիայէն ու Ֆրանսայէն գալով, ուր գացեր էին արեւմտեան ազգաց տորմիղներն այցելելու։ Արդ, Թայմզի մէջ հրատարակուած Պօտանէյ-Քէլեան Թօկոյի յօդուածէն, զոր անցեալ օր ի մէջ բերինք, երեւցաւ որ Թօկօ ծովակալ 1877էն ի վեր Անգլիա չէ այցելած այլ եւս։

ԻՆՉ Կ՚ԸՍԷ ՌՈՒՍ ՆԱԽԱՐԱՐ ՄԸ

Ռուս նախարար մը Մօսկէնի Թղթակցին ընդունելով, Յնս. 15ին, կարեւոր խօսքեր ըսեր է, զորոնք կ՚արժէ արձանագրել. «Ճակատամարտ մ՚ալ տեղի պիտի ունենայ հաշտութեան բանակցութիւններէն առաջ, և գուցէ այս վայրկենիս սկսած է։ Զինադադար մը կնքելէ շատ հեռի ենք տակաւին, և դեռ շատ պիտի սպասենք մինչեւ որ պատուիրակները գումարուին։ Մ. Նէլիտովի պիտի տրուի այն սահմանափակ զիջումներու ծրագիրը, որոց հիման վրայ նախնական բանակցու

թեւն մը կրնայ կատարուիլ ։ Բայց գործն հոն պիտի գայ՝ Օեամային և Լինիեւիչին արդի կացութիւնը փոխելէն ետքը, և ամէն ենթադրութիւն պէտք է յետաձգենք մինչեւ որ առաջիկայ ճակատամարտին ելքն իմացուի ։ Ենթադրենք թէ յոռեգոյն պատահարը տեղի ունենայ, այսինքն՝ Լինիեւիչ պարտուի ։ Այն ատեն ալ կրնանք թողուլ Մանչուրիան, Լեաօ Դունկը, Բորդ Արթուրը, Խարպինի երկաթուղին և պատերազմական տուգանք մը կրնանք վճարել, բայց անպատճառ պիտի մերժենք Վլատիվոստոքի բերդերը քակելու և Սաղալինէ հրաժարելու պահանջումը ։ Ձենք ըսեր թէ Սաղալին ինքնին արժէքաւոր վայր մ'է, բայց անհրաժեշտ է մեզ, ցորչափ միտքերնիս դրած ենք որ Վլատիվոստոք ապագային մէջ ալ ըլլայ ինչ որ եղած է անցեալին մէջ, Ռուսիոյ յառաջապահ մարտկոցն ի Սիպերիա ։ Մանչուրիոյ մէջ իսկ ազգային գոյութիւն մը չենք ունեցած ։ Բորդ Արթուր լոկ դիպուած մը եղաւ ։ Թո՛ղ այս երկուքն ալ մեզմէ առնեն, քանի որ անանկ ալ մերը չէին, և դրամ ալ թող ուզեն և առնեն մեզմէ, բայց անկէ անդին չերթան ։ Վլատիվոստոքին ձեռք դպցնել Ռուսիոյ ձեռք դպցնել է ։ Եթէ Ճարօն միտքը դրած է Վլատիվոստոքի բերդերուն քայքայումը պահանջել, և պնդել որ Ռուսիա այսուհետեւ նաւատորմ չունենայ Մ. Արեւելքի ջուրերուն մէջ, հաշտութիւն չի կրնար ըլլալ ։ Ուրիշ ամէն հիման վրայ պատրաստ ենք խաղաղութեան ։»

Թղթակիցն հարցուցած ըլլալով թէ Ռուսիա ի՞նչ պիտի ընէ եթէ հաշտութեան բանակցութիւնք ի գերեւ ելնեն, ռուս նախարարը պատասխաներ է թէ որոշուած ծրագիրն այս է. — «Լինիեւիչի պարտութենէն ետքը, Ռուսիա պիտի քաշուի Սիպերիոյ սահմանագլուխը, իր ճակատագրին թողլով Վլատիվոստոքը ։ Պիրլէվ ծովակալն հոն է, և բերդը գոնէ մէկ տարի կրնայ տոկալ, և այս միջոցին Ռուսիա պիտի կարենայ մէկ միլիոն զօրք համախմբել սահմանագլխին վրայ ։ Ո՛չ դրամ կ'պակսի ո՛չ մարդ, զի այլ եւս գաղթային պատերազմ մը պիտի չըլլայ գործը, այլ հսկայ պայքար մը երկու ժողովրդոց, պատերազմ մը որուն համազգային հանգամանք տուած պիտի ըլլայ Ցարը ։ Դրամի համար Ռուսիա բնաւ հոգ պիտի չընէ, զի ի հարկին վանքերուն և մենաստաններուն պիտի դիմուի ։ Կ'վախնամ որ այս հաշտութեան բանակցութիւնք ուրիշ Պետութիւններ ալ պատերազմի մասնակից ընելու արդիւնքը չունենան ի վերջոյ ։»

ԼՈՒՐԵՐ ՌԱԶՄԱԴԱՇՏԷՆ. — Տէյլի Թէլէկրաֆի Թօքիոյի թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ Յունիս 16 թուով. — Թերթիդ պատերազմական թղթակիցներէն մին, որ զինուորական կացութեան մօտէն տեղեկանալու կարող է, երէկուան թուով հետեւեալը կ'գրէ ինծ. — «Ռուսք իրենց պաշարի մթերանոցն հաստատեցին Կունչուլինի մէջ, երկաթուղւոյ գծին վրայ, իբր քառասուն մղոն դէպ հարաւ հեռու Շանկ Շունէն ։ Այստեղ մթերած են ահագին քանակութեամբ պաշար. Կունչուլին կեդրոն վայր մը եղած է նաեւ բանակին համար, ուրկէ զինուորներ ամէն ուղղութեամբ ճամբայ կ'հանուին ։ Երկաթուղւոյ բազմաթիւ առժամեայ գիծեր կ'չինուին դէպ հիւսիս, Զօր. Լինիեւիչի նահանջը դիւրացնելու համար ։ Ռուս վերին հրամատարը սահմանած է Ճարօնցիներուն ճարտար ռազմավարութենէն. այս պատճառաւ յաճախակի հետազօտութիւններ կ'ընէ և անհամար խաղախագունդեր ընդ առաջ կը ղրկէ ։ Զօր. Լինիեւիչ այնպէս կ'հաւատայ թէ Զօր. Քուրոբադկին միշտ յաղթուեցաւ անոր համար որ երբեք առաջուց պատրաստած չէր յարմար տեղ մը, ուր կանգ առնէր և դադրէր նահանջելէ. այս պատճառաւ Զօր. Լինիեւիչ ոչ թէ կիսովին այլ ամբողջովին միայսուն չինուեցիներ կը պատրաստէ Սունկարի գետին վրայ ։ Այսուհանդերձ Զօր. Լինիեւիչ այս պահուս իր ամբողջ բանակով կատարելապէս շրջապատուած է ։ Ճարօնական բանակը 100 մղոնյ տարածութեամբ շրջանակ մը ձեւացուցած է ռուս բանակին շուրջ, և այժմ աստիճանաբար կ'սեղմէ զայն, Մուքտէնի ճակատամարտի ատենէն աւելի՝ արագութեամբ յառաջ ընթանալով ։ Զօր. Լինիեւիչ իր բանակով զոհ պիտի երթայ պատերազմին յառաջիկայ մեծագոյն և վերջնական ճակատամարտին մէջ ։ Բոլորովին ստոյգ է որ ճարօնական բանակը յառաջ կ'խաղայ ։»

ՃԱՐՕՆԻ ԿԱՍԿԱԾՆԵՐԸ. — Սթանտըրտ Թօքիոյի թղթակիցը հետեւեալը կ'հեռագրէ Յունիս 16 թուով. — Հաշտութեան ձեռնարկներուն համամիտ չեն հոս ։ Հասարակութեան մէջ մեծ մաս մը կայ որ համոզում գոյացուցած է թէ պէտք պիտի ըլլայ պատերազմի դաշտը տանիլ մինչեւ ռուսական հողի վրայ, որպէսզի կարելի ըլլայ ռուս կառավարութենէն գոհացուցիչ պայմաններ ձեռք ձգել ։ Ասկէ առաջ եօթն համալսարանական բրօֆէսէօրներ հաշտութեան ենթադրեալ պայմաններուն վրայ կարծիք յայտնած էին, որուն մեծ ուշադրութիւն ընծայուեցաւ արտասահմանի մէջ. բայց Թօքիոյի պաշտօնական շրջանակներն մեծ կարեւորութիւն չեն տար այս համալսարանականներուն. Ճարօնի ժողովուրդը զանոնք անգործնական մարդիկ կ'նկատէ ։ Ճարօնական կառավարութիւնը կատարելապէս ազատ է իր ուզածն ընելու՝ հաշտութեան և պատերազմի խնդիրներուն մէջ ։

ՆԱՒԱՄԱՐՏԻՆ ՆՈՐ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. — Բեդերսպուրկէն Յունիս 15 թուով կ'հեռագրեն առ Տէյլի Թէլէկրաֆ. — Նոր յայտարարութեան մը համաձայն Իմբէրադօր Ալէքսանտր Գ. զրահաւորին բոլոր նաւաստիները կորսուեցան. ինչպէս կ'յիշուի, այս զրահաւորը ընկղմեցաւ Ճարօնի Ծովուն մէջ, Զուշիմայի նաւամարտի պահուն ։ Պօրօտինօ և Նավարին զրահաւորներէն միայն երկու նաւաստի ազատեցան, իւրաքանչիւրէն մէյ մէկ հատ. Քամչատքա փոխադրանաւին բոլոր կազմածներն ալ կորսուեցան ։ Իսկ եզերապահ մարտանաւերէն Զրահաւոր ծովակալ Աբրաքսինի և Ծովակալ Սէնիավինի բոլոր սպաներն ալ ողջ առողջ են ։

ԹՈՐՓԻԼԻ ՄԸ ԶՈՀԵՐԸ. — Քորէայի եզերաց վրայ ալիքները թորփիլ մը նետած էին. երեսուն և հինգ քորէացիներ որք այս թորփիլին առնել տանելու կ'աշխատէին, անակնկալ պայթման հետեւանքով զոհ գացին ։

ՌՈՒՍԱՑ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԸ. — Գերման բանակին ընդհ. սպայակոյտին բժիշկ Տքդ. Լէօյդօլտ հրատարակութեան տուաւ Մանչուրիոյ ռուս բանակին մէջ ղրկուած Տքդ. Շէֆէրի մէկ տեղեկագիրը ։ Տքդ. Շէֆէր թէ՝ ճարօնական և թէ ռուս բանակներուն մէջ միակ գերման բժիշկն է որ գործ ած ամէնէն յառաջացեալ գիծերուն զինուորական հիւանդանոցներուն մէջ գտնուելով չարունակ, ռազմային վիրաբուժական փորձառութիւններ հաւաքած է ։ Իր տեղեկագրէն կ'իմացուի թէ ռուս բանակին կորուստներուն թիւը չատ մեծ է, զօրախումբերէն չատերուն մէջ հարիւրին 30—40 և երբեմն ալ մինչեւ 70 համեմատութեամբ ։ Մասնաւորապէս չատ բազմաթիւ եղած են, զրահէ տախտակներուն ետեւ ապաստանող զօրաց իրենց գլխէն ընդունած գնդակներէն մեռնողները ։ Մեռնողներուն և վիրաւորներուն միջեւ գտնուած համեմատութիւնն ալ 1 առ 4 և երբեմն ալ 1 առ 6 է ։ Մեռնողներուն մեծագոյն մասը խուզոր թնդանօթներու ռումբերէն վիրաւորեալներէն յառաջ եկած է ։ Ճակատամարտներու ատեն չափազանց դժուար եղած է բժշկական դարման փութացնել վիրաւորեալներուն, զի անկարելի եղած է թնդանօթին կրակին տակ դուրս հանել զանոնք խրամներէն ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ԱՆՆՊԱՍՏ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՐԿՈՒՍՏԵՔ

Ֆրանսայի պատերազմական նախկին նախարար Զիւրլինտէն «Կոլուա»յի Յու. 16ի թիւին մէջ Մարօքի խնդրոյն վրայ խօսելով կ'ըսէ. —

«Եթէ, մեր զիջումներուն հակառակ, Գերմանիա յարձակի մեր վրայ, այնպիսի դիրքի մէջ դրած կ'ըլլայ ինքզինք որ օգնութիւն չի կրնար սպասել Եռրեակ Զինակցութենէն, քանի որ ինքնապաշտպանութեան և ո՛չ թէ յարձակման համար կնքուած է ։ Աւստրիա պիտի չօգնէ Գերմանիոյ, ո՛չ ալ Իտալիա, զոր ի հարկին Անգլիա կարող է բռնադատել չէզոք կենալու ։ Գերմանիա պարտի մինակ կռուիլ Ֆրանսայի դէմ ։ Կարելի է որ մեր կառավարութեան ձգձգումներէն օգուտ քաղելով, Գերմանիա յանկարծակի յարձակումով մը յաղթէ մեր առաջին բանակներուն և զանոնք երկրին ներսերը քշէ, բայց պատերազմն հոն չի լմննար ։ Ֆրանսա պիտի զայրանայ, պիտի բորբոքի, հասկնալով որ ասիկա կենաց և մահու հուսկ յետին պայքարն է իրեն համար, և պիտի գտնէ այն ոյժն ու կորովը զոր յաճախ ցոյց տուած է իր երկար և փառաւոր պատմութեան մէջ ։»

Զիւրլինտէն կ'ըսէ թէ բանակին մեծ պետերը կազմ և պատրաստ են ։ Մանրամասնաբար կ'քննէ, կ'վերլուծէ Ֆրանսայի զինուորական զօրութիւնը, և կ'եզրակացնէ թէ Ֆրանսայի դէմ նոր պատերազմի մը մէջ չատ հաւանական է որ Գերմանիա վրայ տայ 1870ին չահածները ։

ՄԱՐՈՔԻ ԽՆԴԻՐԸ ՍԱՍՏԿԱՑԱԾ

Դանճէրէ կ'հեռագրուի Յնս. 16 թուով. — Ֆէսէ առնուած լուրերը ցոյց կուտան որ Մարօքի Դահլիճը չատ անորոշ կացութեան մ'առջեւ կ'գտնուի ։ Էմիրն ինք իսկ կ'կարգադրէ ամէնէն նուազ կարեւորութիւն ունեցող խնդիրները, և անձամբ կը վարէ այժմ Ֆէս գտնուող պատուիրակութեանց հետ սկսած բանակցութիւնները ։ Անգլիական դեսպանն անցեալ չաբաթ երեք անգամ տեսակցեցաւ Էմիրին հետ ։ Բնիկ հաւաստի աղբիւրէ լուր կ'տրուի որ Սըր Ծ. Լօուդըր դիտել տուաւ թէ Անգլիական Կառավարութեան վրայ չատ գէշ ազդեցութիւն ըրաւ որ Էմիրը դեռ անգլիական պատուիրակութիւնը Ֆէս չհասած՝ միջազգային դեսպանախորհուրդ գումարելու նման կարեւոր որոչում մը տուաւ ։ Դեսպանը դիտել տուաւ նաեւ որ այս որոչում չատ գէշ ազդեցութիւն ըրաւ մանաւանդ այն պատճառով որ Մարօքեան կառավարութիւնը չատ լաւ գիտէր անգլիական պատուիրակութեան Ֆէս գալուն պատճառը ։ Դանճէրի իտալական դեսպանը Ֆէս ղրկեց իր կառավարութեան պատասխանը, միջազգային դեսպանախորհուրդ գումարելու վրայ Էմիրին հրաւէրին ։ Իտալական կառավարութեան պատասխանն ալ կ'նմանի Աւստրեւմաճառ կառավարութեան պատասխանին, այսինքն իտալական կառավարութիւնն ալ կ'ըսէ թէ ինք ա՛ն ատեն պիտի մասնակցի դեսպանախորհուրդին, երբ բոլոր տէրութիւնք ալ մասնակցին անոր ։

*** Միացեալ Նահանգաց Լոնտոնի դեսպանն Յունիս 16ին տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարար Լորտ Լէնստառնի հետ ։ Բացորձակապէս սխալ է Դանճէրէ գերմանական աղբիւրէ տրուած այն լուրը թէ Մ. Նահանգներն ընդունած են Էմիրին առաջարկը՝ միջազգային դեսպանախորհուրդ մը գումարելու մասին ։ Մ. Նահանգներն ընդհակառակը մերժած են այդ առաջարկը ։

(Le Temps, Յունիս 18.)

*** Լոնտոնէ կ'հեռագրուի Յնս. 17 թուով. — «Լորտ Լէնստառն երէկ հաւաստեց Ֆրանսական կառավարութեան թէ Անգլիա կէտ առ կէտ պիտի յարգէ 1904 Ապրիլ 8ի պայմանագիրը Մարօքի մասին ։ Մեծն Բրիտանիա իր ամբողջ ուժով պիտի պաշտպանէ Ֆրանսայի քաղաքականութիւնն ի Մարօք, և անգլիական դիւանագիտութիւնը թէ՝ Եւրոպայի և թէ Մ. Նահանգաց մէջ ոյժ պիտի տայ ֆրանսական դիւանագիտութեան ։ Պերլինի անգլ. դեսպանը որ մեծապէս կ'յարգուի, [illegible] է ու անձնական բարեկամը Վիլհէլմ կայսեր, Լոնտոնի մէջ ունեն-դրութեան ընդունեցաւ Թագաւորին և երկար տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Լորտ Լէնստառնի հետ ։ Ֆրանսական դեսպան Մ. Բօլ Քամպոն ալ երկարօրէն տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ ։

Ֆօսիչէ Զայթունկ խօսելով դեսպանախորհուրդի խնդրոյն վրայ, կ'ըսէ որ եթէ Էմիրին այս առաջարկը չընդունուի, Գերմանիա ատով բան մը չի կորսնցներ, ո՛չ ալ իր արժանապատուութիւնը կ'վիրաւորուի ։ Համոզուած ենք, կ'ըսէ Պերլինի նոյն թերթը, թէ Գերմանիա կռուի պատճառ չի նկատեր Մարօքի խնդիրը ։ Ֆօսիչէ Զայթունկ ապա կ'խօսի Բարիզէ տրուած այն հերքումին վրայ թէ Ֆրանքօ-անգլիական պայմանագիրը Գերմանիոյ հակառակ տրամադրութիւններ չի պարունակեր ։ — «Այս հերքումները՝ պարզապէս ցոյց կուտան որ հանրային կարծիքը գրգռուած է Ֆրանսայի մէջ, և պէտք կ'զգացուի զայն հանդարտեցնելու ։ Անոնք մեծ արժէք մը չունին, զի եթէ իրօք այնպիսի պայմանագրութիւն մը գոյութիւն ունենայ, այն ատեն միայն հրապարակաւ պիտի ընդունուի, երբ չահակ'ց երկու տէրութիւններն հարկ տեսնեն ։ Սակայն, չի հասկցուիր թէ Ֆրանսա ինչո՞ւ լոկ Մարօքի սիրոյն, յարձակողական և պաշտպանողական նիզակցութիւն մը պիտի կնքէ Գերմանիոյ դէմ, զի այս խնդրոյն մէջ Գերմանիոյ դէմ միայն կրնայ այսպիսի նիզակցութիւն մը կազմուիլ ։ Մարօքի մէջ Ֆրանսայի չահերն որքան ալ մեծ ըլլան, անտարակոյս չեն կրնար տեղը բռնել Գերմանիոյ հետ ծագելիք պատերազմի մը ծախքերուն ։ Անշուշտ, Անգլիոյ մէջ կան անանկ քաղաքագէտներ որ չատ ուրախ պիտի ըլլան, եթէ Գերմանիա և Ֆրանսա իրարու բռնուին և զիրար սպառեն ։ Այս կերպով Անգլիա երկար տարիներ բացարձակ և անվիճելի տէր պիտի ըլլայ Եւրոպայի ։ Բայց Անգլիոյ խաղացած խաղն այնքան պայծառ է որ Ֆրանսացիք հասկցած են, և Մ. Տէլքասէի քաղաքականութեան դէմ իրենց ցոյց տուած տհաճութիւնը կ'ապացուցանէ թէ Ֆրանսա չուզեր պատերազմիլ Գերմանիոյ հետ... գոնէ Ափրիկեան խնդրի մը համար ։»

Բէօրզէն Քուրիէր հետեւեալ գիտելը կ'հրատարակէ, որ կ'երեւի թէ ծագում առած է կէս պաշտօնական աղբիւրէ մը. — «Անգլիոյ մերժումին վրայ, այլեւս որոշ կ'երեւի թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ դեսպանախորհուրդի խնդիրը ։ Կ'գուշակուի որ Մ. Ռուվիէ պիտի չկարենայ բոլորովին ազատիլ անգլիական ազդեցութենէ, և վերջին պահուն ինքն ալ պիտի մերժէ Էմիրին առաջարկը ։ Գերման կառավարութեան զարմացում պիտի չպատճառէ խնդրոյն ստացած այս լուծումը ։

«Արդէն կ'գուշակուէր որ Անգլիա գէշ տրամադրութիւններ ցոյց պիտի տար, և արդէն այս մասին առաջուց դիւանագիտական միջոցներ ձեռք առնուած էին ։ Բայց այս պատճառաւ, Մարօքի մէջ գերման քաղաքականութիւնը փոփոխութիւն պիտի կրէ ։ Գերման Կառավարութիւնը դեսպանախորհուրդ գումարելու առաջարկն ընդունելով, ցոյց տուաւ որ ինք նպատակ չունէր մասնաւոր առաւելութիւններ ձեռք ձգելու Մարօքի մէջ ։ Ուստի ուղղակի բանակցութեամբ ալ, մանէ ձեր երկրին, Ֆրանսայի հետ, համաձայնութեան այնպիսի ձեւ մը գտնելու, որ ո և է ազդեցութիւն չկրէ ուրիշ տէրութեանց կողմէ ։ Տարակոյս չկայ որ այս համաձայնութիւնը պիտի կնքուի ։» Պէրլինէր Ձայթունկ ալ կ'գրէ թէ Մարօքի խնդիրը Չուրն ինալուն համար Գերմանիա պիտի չփոխէ իր քաղաքականութիւնը, այլ ուղղակի ա՛յնպիսի համաձայնութիւն մը պիտի կնքէ Ֆրանսայի հետ, որ երրորդ տէրութեան մը ազդեցութենէն զերծ ըլլայ ։ Պէրլինէր Թակէպլաթ յիչելով որ եթէ Գերմանիա պատճառ ուզէ գերակշռութիւն ձեռք ձգել Մարօքի մէջ, իր այս ձեռնարկը կրնայ կռուի դուռ բանալ, յորդոր կ'կարդայ խաղաղապէս կարգադրելու խնդիրը, քանի որ կարելի է ։

*** Գերման Կայսեր մտերիմ բարեկամ իշխան Հէնքէլ Տօննէրսմարք ֆրանսացի բարձրաստիճան պաշտօնատարներու հետ տեսակցելով յայտարարութիւններն ըրեր է, երբ անցեալ ամիս գաղտնի պաշտօնով մը կ'գտնուէր Բարիզ. — «Ձեզ հասկնալ թէ ո՛ր աստիճան ծանր է իրաց վիճակը, և ասիկա ձեզի հասկցնելու համար էր որ սահմանագլուխէն անցայ ։ Գերման Կայսրն ու ժողովուրդը զայրացած են որ իրենց արժանապատուութիւնը վիրաւորող կերպով մը կ'մերժէք Գերմանիոյ ջանքերը՝ քաղաքակրթեալ ազգերու միջեւ քաղաքավարական յարաբերութիւններ հաստատելու մասին ։ Մենք գիտէինք թէ Ֆրանսա իր կրած դժբախտութիւններէն ետքն ինքն իր մէջ պիտի ամփոփուէր իր վէրքերը դարմանելու համար, գիտէինք թէ պիտի ուզէր վրէժ լուծել և այս էր իր գլխաւոր նպատակակէտը ։ Բայց չհասկցանք թէ մեզ հանդէպ խաղաղասէր զգացումներ և անշահախնդիր ոգի մը տածելով հանդերձ, ինչ որ կ'գնահատէինք, իբր համար ծուռ ու մուռ ճամբաներու սկսաք հետեւիլ, որ սպառեցին մեր համբերութիւնն և կասկած յարուցին ձեզ դէմ ։ Այսպէս, երբ Մ. Լուպէ Բեդերսպուրկ գնաց, մեր Կայսրը Մ. Տէլքասէի Պերլինէ անցած ատենն իմաց տուաւ թէ չատ հաճոյ պիտի զգայ իրեն հետ տեսակցելով. բայց Մ. Տէլքասէ պատասխանեց թէ ժամանակ չունի գոհացում տալու Ն. Վեհափառութեան փափաքին ։ Աւելին կայ. ինքնակալ կառքերուն քլիւպը հրաւէր ղրկեց Բրուսիոյ Հայնրիխ իշխանին, որ ընդունած էր հրաւէրը. բայց իմաց տրուեցաւ իրեն թէ խաղաղութեան սիրոյն համար պէտք է հրաժարի Բարիզ գալէ ։ Մեքլէմպուրկի Սէսիլ իշխանուհին որոշած էր Բան երթալ, բայց իմաց տրուեցաւ իր նշանածին, գերման գահաժառանգին, թէ լաւ կ'ըլլայ որ ոտք չկոխէ ֆրանսական հողը ։ Վերջապէս, ուզեցինք բանակցութիւն կատարել արտաքին գործոց նախարարին հետ, Ափրիկէի մէջ երկաթուղի չինելու ծրագրի մը վրայ, բայց Մ. Տէլքասէ ոչ իսկ պատասխանեց մեզ ։ Բայց աւելի մեծ փաստեր ունինք ձեռքերնիս թէ քաղաքավարական ի՛նչ ծանր թերութիւններ գործուեցան ։ Ուզեցինք որ մեզ դաշնակից տէրութիւն մը եղբայր դարձնէ մնէ, և ասիկա ըրինք այնպիսի տէրութեան մը խորհուրդին վրայ, որուն հետ սիրալիր համաձայնութիւն մը կնքած էք ։ Անշուշտ ձեր իրաւունքն է ուզածնիդ բարեկամ ու դաշնակից ընել ձեզի, բայց մեր ալ պարտքն է քննել թէ ձեր կնքած համաձայնութիւններն ապագային ի՛նչ հետեւանքներ կրնան ունենալ Գերմանիոյ համար ։ Եթէ Անգլիոյ հետ կրնաք ձեր համաձայնութիւններուն նպատակն ըլլար մի միայն խաղաղութիւնը պահպանել Եւրոպայի մէջ, չատ ուրախ պիտի ըլլայինք. դժբախտաբար, կառավարութեան կարծիքն անդրադարձնող թերթերուն գրածներէն, պաշտօնական հանգամանք ունեցող ինչ ինչ խօսակցութիւններէ, ըսուած Թագաւորին կողմէ Բարիզի մէջ արտասանուած խօսքերէն մեզ այնպէս կը հասկնանք որ սիրալիր համաձայնութեան կէտ նպատակն է Գերմանիան կղզիացնել, և ապագային անոր վրայ յարձակում մը կազմակերպել ։ Վերջապէս, երբ առանց խորհուրդ հարցնելու Գերմանիոյ, դուք ձեր հասկցած կերպով ուզեցիք կարգադրել Մարօքի խնդիրը, առանց կարեւորութիւն տալու թէ Գերմանիա ալ չահեր ունի այն երկրին մէջ, մեծապէս վշտացուցած եղաք գերման կայսրն ու ժողովուրդը ։ Արդեօք այս քաղաքականութիւնն ամբողջ Ֆրանսայի՞ քաղաքականութիւնն է թէ լոկ Մ. Տէլքասէի անձնական համոզումը ։ Եթէ կ'ընդունիք որ ձեր արտաքին գործոց նախարարը սխալ ճամբու կ'տանի ձեզի, ցոյց տուէք ձեր այդ համոզումը՝ բաժնուելով անկէ, և մանաւանդ նոր ուղղութիւն մը տալով ձեր օտար քաղաքականութեան ։ Մեզի համար այնքան կարեւորութիւն չունի Մ. Տէլքասէի անձը, բայց իր քաղաքականութիւնն սպառնալիք մ'է Գերմանիոյ համար, և գիտցած եղիք որ մեզ պիտի չսպասենք որ անիկա իրականութիւն գանէ ։ Կայսրը պատերազմի չի փափաքիր ։ Իր գլխաւոր հոգն է զարգացնել և ծաւալել գերման վաճառականութիւնը ։ Ինք կ'փափաքի որ բազմանայ և զօրանայ գերման նաւատորմը, զի ասիկա իր զուտ խաղաղասիրական ծրագիրներուն իրագործման միջոցն է ։ Այս մասին Կայսրը բնականաբար կ'բաղխի Անգլիոյ հակառակութեան, որուն աւանդական ճիգն է ջախջախել իր դրացիներուն նաւատորմերը, կամ արգիլել անոնց աճումը ։ Ձեզ կ'մնայ որոշել թէ պէ՞տք է ծառայէք Անգլիոյ չահերուն, ի նկատ առնելով թէ ի՛նչ անպատեհութիւններ կրնան ծագիլ բնրանսացի համաձայնութենէ մը վերջ կնքուելիք գրաւոր նիզակցութենէ մը ։ Կայսրը կ'յարգէ ձեր բանակն որուն բարձր արժէքը կ'գնահատէ. բայց թերեւս ձեզնէ աղէկ գիտէ թէ անոր մէջ գտնուած հակառակութեան սերմերն ո՛րքան կ'տկարացնեն զանիկա ։

«Կարելի է որ Գերմանիոյ հետ ծագելիք պատերազմի մը մէջ յաղթէք, զի դժբախտ ժամերու մէջ Ֆրանսա իր մէջ արտակարգ միջոցներ գտած է, բայց եթէ յաղթուիք— և իմ առջի ենթադրութիւնս երկրորդին վիրաւորիչ հանգամանքը կ'չէզոքացնէ, — եթէ յաղթուիք, կ'ըսեմ, ինչ որ հաւանական է, հաշտութիւնը պիտի կնքուի Բարիզի մէջ ։ Կ'յուսա՞ք որ Անգլիա մինչեւ վերջը հաւատարիմ՝ ձեզ հետ կնքած բարեկամութեանը, պիտի օգնէ ձեզի, և Գերմանական հողին վրայ զինուորական գործողութիւններ պիտի կատարէ, որպէս զի օգուտ քաղէք ։ Թերեւս ։ Ձեզ համար լաւագոյն պայմաններն ի նկատ առնենք. ենթադրենք որ Անգլիա ռմբակոծէ մեր նաւահանգիստները, ոչնչացնէ մեր նաւատորմն և գրաւէ մեր գաղութները ։ Ձեզմէ առնուելիք միլիառներով մեզ կրնանք մեր վնասները դարմանել ։ Անգլիա կրնայ ենթադրել որ իր հողին վրայ անկարելի է յարձակում գործել իր դէմ, բայց երբ անգամ մը ձեր հողը մտնենք, մեզի անկից դուրս չի կըրնար հանել ։ Բայց, մետայլին միւս կողմն ալ նայինք ։ Ֆրանսա չսպառնար Գերմանիոյ ։ Ինչպէս ըսաւ բարեկամս Կամպէթթա, անիկա միշտ կ'խորհի Ալզաս-Լօռէնի վրայ, բայց երբեք անոնց խօսքը չի բանար ։ Ուրիշ խնդիրներ զինքը կ'զբաղեցնեն. զի աշխարհ այնքան ընդարձակ է որ ձեզի պէս ազգ մը կրնայ միշտ բան գտնել գոհացնելու համար իր այժմու փափաքները, մէկզի ձգելով այժմ անիրականալի յոյսերը ։ Ձեր երկիրն անշուշտ կրնայ քաղաքակրթեալ ազգի մը համար փափաքելի ամէնէն գեղեցիկ և ամէնէն փառաւոր գործը կատարել, եթէ իբր միջնորդ ծառայէ բարեկամ Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ, և եթէ իրաւարարի դեր կատարէ ո և է վէճի մէջ, ընդհանուր կնճռոտութեան մը և կռուի մը արհաւիրքը խնայած պիտի ըլլայ աշխարհի ։ Հաւատացէք գերմանի մ'ըսած այս խօսքերուն, որ միշտ մեծ համակրանք տածած է ձեզի հանդէպ. հրաժարեցէք սա նախարարէն որ Եւրոպայի խաղաղութիւնը խանգարելու միայն կ'ծառայէ և Գերմանիոյ հանդէպ ուղղամիտ քաղաքականութեան մը հետեւեցէք, զի ա՛ն միայն կը վայլէ ձեզ պէս մեծ ազգի մը ։ Եթէ կ'ուզէք որ աշխարհի խաղաղութիւնը պահպանուի ։»

*** Տէյլի Թէլէկրաֆի Բարիզեան թղթակիցը կ'հեռագրէ Յունիս 16 թուով. — Այսօրուան Նախարարաց Խորհուրդին մէջ մեծ ուշադրութեամբ քննուեցաւ Մարօքի խնդիրը, և Գերմանիոյ բռնած ընթացքը ։ Կարելի չէ չատ կարեւորութիւն ընծայել Ռուվիէի այն յայտարարութեանց թէ ինք կարող է Ֆրանսան ապահովութեամբ անցնել ներկայ դժուարութեանց մէջէն, քանի որ ծանր և ապերախտ պարտականութիւն մը կայ Մ. Ռուվիէի առջեւ ։ Բարիզի գերման դեսպան իշխան Ռատոլին երէկ նորէն ճնշում բանեցուց Մ. Ռուվիէի վրայ որ դեսպանախորհուրդի հրաւէրն ընդունի. կ'ըսուի թէ Ֆրանսայի Վարչապետը ժամանակ ուզեր է խնդիրն վրայ լրջօրէն մտածելու համար ։ Անգլիա բացէ ի բաց մերժած ըլլալով դեսպանախորհուրդի հրաւէրը, Ֆրանսա ինչ ընելիքն ինքն ալ չի գիտեր ։ Ամենքն ալ կ'կարծէին թէ անգլիական կառավարութիւնն այս խնդրին մէջ Ֆրանսայի ընթացքին պիտի հետեւէր. բայց Անգլիա արդէն իսկ տուաւ իր վճռական որոշումը ։ Հիմա ի՛նչ պիտի ընէ Մ. Ռուվիէ ։ Եթէ դեսպանախորհուրդի հրաւէրը չընդունի, կրնայ գժտուիլ Գերմանիոյ հետ, իսկ ընդհակառակը, եթէ գոհացում տայ Գերմանիոյ բաղձանաց, Անգլիան վշտացնելու և Անգլօ-ֆրանսական համաձայնութեան վտանգելու վտանգին մէջ կ'իյնայ ։ Մ. Ժօրժ Քլէմանսօ, այսօրուան Օրօրին մէջ յօդուած մը հրատարակելով մասնաւորապէս Անգլիոյ մերժումին յառաջ բերած ծանրակչիռ կացութիւնը, քանի որ Անգլիա ցոյց տուած եղաւ թէ բոլորովին անկախօրէն կ'գործէր Մարօքի մէջ, ուր սակայն առաջնակարգ դիրքը Ֆրանսայի տուած էր նախապէս ։ Ահա այս կերպով Անգլիա ինքզինք Ֆրանսայի տեղն անցուց, մինչ Ֆրանսա խեղճ ու կրակ միաց ասդին. Ֆրանսա իր անխոհեմ ընթացքին հետեւանք այսօր չի յուսար որ իր գործը կ'կարգադրուի ։ Անհասկի, կ'ըսէ Մ. Քլէմանսօ, Տէլքասէի Պայմանագրին առաջին արդիւնքը ։

*** Ֆրանսացի դիւանագէտներէն չատեր Մ. Քլէմանսօյի գաղափարակից են Մարօքի խնդրին մասին, և նաեւ կ'ըսեն թէ Անգլիա այնպիսի քայլ մը առաւ որ Ֆրանսա պիտի հարկադրուի վերջնականապէս ընտրութիւն մ'ընել, յարելու համար կա՛մ Գերմանիոյ և կամ Անգլիոյ ։ Բը Բօրէյէն, որ կառավարական չրջանակներու հետ մօտէն յարաբերութեան մէջ է, այսօր Մարօքի խնդրին վրայ յօդուած մը հրատարակելով կ'ըսէ թէ Ֆրանսա մասնաւոր պատճառ մը չունի դեսպանախորհուրդի մը գաղափարը չընդունելու համար ։ Ֆրանսա Մարօքի ամբողջութեան պահպանումն ու բաց դուռի քաղաքականութիւնը պիտի պահանջէ, և իր աշխարհագրական դիրքին սահմանէն անդին ոչ մէկ առանձնաշնորհում պիտի ուզէ ։ Եթէ Անգլիոյ մերժման հետեւանօք դեսպանախորհուրդը չի գումարուի, արգելք մը չկայ որ Ֆրանսա և Գերմանիա ուղղակի չհամաձայնին իրարու հետ, հիմնուելով Մարօքեան փոխադարձ չահերու տեսակէտին վրայ ։ Եւ եթէ կարելի չըլլայ այս լուծումը ձեռք բերել, այն ատեն Ֆրանսայի ուրիշ բան չի մնար ընելիք, այլ վերադառնալ Անգլօ-ֆրանսական համաձայնութեան նախընթաց վիճակին, այսինքն թոյլ տալ որ Էմիրն իր կրցած կերպով գործին մէջէն ելլէ ։ Ակներեւ է որ ֆրանսական կառավարութիւնն յօժար է օրինաւոր սահմանի մէջ տեղի տալ Գերմանիոյ, միայն թէ Անգլիան ալ պէտք է նկատողութեան առնէ ։ Գերմանիա Մարօքի խնդրին մէջ ինքզինք վիրաւորուած կ'նկատէ, և հիմա կ'ուզէ որ Ֆրանսա լիակատար բացատրութիւն տայ իրեն ; որպէս զի ապագային Ֆրանսա աւելի հլու ըլլայ ։ Մէկ խօսքով Գերմանիա կ'ուզէ Ֆրանսան հեռացնել Անգլիայէն և զայն աւելի իրեն մօտեցնել, և Մ. Ռուվիէ ամէն ջանք կը թափէ որ Գերմանիան գոհացնելու միջոց մը գտնէ ։

*** Սթանտըրտի Ուաշինկթընի թղթակիցը Յունիս 16 թուով կ'հեռագրէ թէ Մր. Ռուզվէլդ հաւանած է որ Միացեալ Նահանգները մասնակցին Մարօքի դեսպանախորհուրդին, եթէ միւս չահակից տէրութիւնք համահաճ են այս մասին ։ Գերմանիա, իր Միացեալ Նահանգաց գերման դեսպանին միջոցաւ ստիպում կը բանեցնէ, որ 1880ի Մատրիտի պայմանագիրն ստորագրող տէրութիւնք յարգեն 17րդ. յօդուածը ։ Պերլինի կառավարութիւնը կ'պնդէ որ Անգլօ-ֆրանսական համաձայնութիւնն հակառակ է վերոյիշեալ յօդուածի ոգիին ։ Մր. Ռուզվէլդ ըսաւ գերման դեսպանին թէ երեսուն տարի Մարօքի միջազգային վաճառականութեան վրայ ճնշում չպիտի բանեցուի, ինչպէս կը տրամադրէ անգլօ-ֆրանսական համաձայնութիւնը, բայց նորէն Գերմանիա կ'պնդէ որ Ֆրանսա իր կնքած համաձայնութեան չնորհիւ կարող է Էմիրէն առանձնաշնորհումներ ստանալ, ի նպաստ ֆրանսական չահերուն ։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ. — Անցեալ ուրբաթ կէս օրէ վերջ, Պըքինկէմի պալատան մէջ Էտուարտ Թագաւորին ներկայացաւ Շահին մասնաւոր դեսպանը, որ իր Վեհապետէն ինքնագիր նամակ մը և պարսկական գեղեցիկ կապերտ մը ներկայացուց ։ Այս նուէրն եղած էր ի յիշատակ Շահին Անգլիա այցելութեան և այդ առթիւ ցոյց տրուած սիրալիր ընդունելութեան ։ Կապերտը հիւսուած է ձեռքով, որով երկար ժամանակի մէջ պատրաստուած է. վրայի զինանշանն ալ խորհրդաւոր է ։ Պարսկական դեսպանը նուէր մ'ալ տարաւ Ալեքսանդրա Թագուհիին ։ Ընդունելութիւնը չատ չքեղ և սիրալիր եղաւ և տեւեց կէս ժամ. ներկայ էր նաեւ արտաքին գործոց նախարար Լորտ Լէնստառն ։ Մասնաւոր պալատական կառքեր ղրկուեցան դեսպանին, որ այցելեց նաեւ Կալլէսի իշխանին և անոր ալ ներկայացուց Շահին ինքնագիր մէկ նամակը ։ Ի դիմաց պարսիկ կառավարութեան, դեսպանը Թիմսալը Շահի ականակուռ պատուանշանը տուաւ Կալլէսի իշխանին ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆՈՐ ԶՐԱՀԱՒՈՐ. — Էտուարտ Է. Թագաւորի ձեւով չինուելիք ութն նոր զրահաւորներուն երրորդը՝ Իռլէնտա Յունիս 17ին ծովը իջեցուեցաւ, Տէվընբորդի մէջ ։ Առաջին երկու քոյր զրահաւորները Էտուարտ Է. Բրիտանիա և Հինտուստան մասնաւոր յանձնաժողովի մը քննութեան յանձնուած են, իսկ միացեալ հինգը չինուելու վրայ են ։ Իռլէնտա 425 ոտք երկայնութիւն և 78 ոտք լայնութիւն ունի. ենթադրեալ ձիու ոյժն է 18,000 արագութիւն՝ 18 ու կէս հանգոյց ։ Սպառազինութիւնք նման են Էտուարտ Է.ի ունեցածներուն ։ Մեքենաները չինուած են Իռլանտական գործարանի մը մէջ, իսկ նաւաստիները որքան կարելի է, Իռլանտացի նաւաստիներէ պիտի բաղկանան ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԷՔԻՒԹԷՊԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՅԹԱԿՂՈՒԹԻՒՆԸ. — Տէյլի Թէլէկրաֆի Նիւ Եորքեան թղթակիցը Յունիս 16 թուով հետեւեալը կ'հեռագրէ. — «Հակառակ որ Էքիւթէպլ կենաց ապահովագրական ընկերութիւնը վստահելի Դիրէքթըրներ նշանակած է այժմ, ինչպէս նախկին Նախագահ Քլիվլէնտը, բայց Ամերիկայի ապահովագրական չրջանակներուն մէջ միտքերն հանդարտած չեն տակաւին, և ժողովուրդը մոռցած չէ դեռ վերջին գայթակղութեանց տպաւորութիւնը ։ Հանրային դատախազ Մր. Ճէրօմ ալ բանախօսութիւն մ'ըրաւ որ Էքիւթէպլի մասին գոյացուած կասկածները մեծցուց ։ Մր. Ճէրօմ «Վաճառականաց պաշտպան ընկերութեան» առջեւ յայտարարեց թէ այն [illegible]ները որք ասկէ առաջ Էքիւթէպլ ընկերութիւնը կ'վարէին, բարոյական տեսակէտով պէտք էին ենթարկուիլ պատժական տրամադրութեանց, բայց դժբախտաբար, ըսաւ, ամերիկեան օրէնքն ո և է տրամադրութիւն չի պարունակեր որով կարելի ըլլայ զանոնք դատապարտել ։ Մր. Ճէրօմ ըսաւ նաեւ թէ ընկերութեան կողմէ իբրեւ ռէքլամ Մ. Նահանգաց ֆրանս. դեսպանին տրուած հացկերոյթն անպարկեշտ արարք մ'էր ։ (ԾԱՆ. ԽՄԲ. — Էքիւթէպլ ընկերութեան գայթակղական վարմունքին մասին ամէն ինչ որ գրեցինք ասկէ առաջ, քաղուած էինք Տէյլի Թէլէկրաֆէ և Սթանտըրտէ. աւելի հետաքրքիրներուն ուշադրութեան կ'յանձնենք Թայմզի Յունիս 14ի 6րդ երեսը, ուր ամբողջ մէկ սիւնակ գրուած է Էքիւթէպլի վարչութեան դէմ քննիչ յանձնաժողովին ջախջախիչ տեղեկագիրը ։)

500,000 ՍԹԵՐԼԻՆԻ ՆՈՒԷՐԸ. — Պերլինէն կ'հեռագրեն առ Տէյլի Թէլէկրաֆ. — Իշխան Հէնքէլ Ֆօն Տօննէրսմարք, բարեկամ Վիլհէլմ կայսեր, և Սիլեզիոյ մեծահարուստ հանքատէրերէն մին, այս պահուս խորհրդակցութեան մէջ է Գերման Կայսերական Դիւանատան տնօրէն Տքդ. Ֆօխի հետ, հասկնալու համար թէ ո՛րն է լաւագոյն եղանակը 10 միլիոն մարք կամ 500,000 սթերլին պահեստի դնելու համար ։ Իշխան Հէնքէլ մտադիր է այս գումարը Ն. Վեհափառութեան տրամադրութեան տակ դնել, և անոր տոկոսովը վճարումներ ընել մասնաւոր ծառայութեան մէջ գտնուող սպաներու, կամ անոնց ամուսնականներն աւելցուցին, ինչպէս որ հարկ տեսնէ Վիլհէլմ Բ. ։

ՏԿԱՐԱՄԻՏՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԽԵԼԱՑԵԼՆԵՐՈՒՆ ԱՒԱՆԸ. — Անգլ. թերթի մը Բելճիքայի թղթակիցն Անվերսէն հետեւեալը կ'գրէ. — Վերջերս այցելեցի Եւրոպայի ամէնէն յատկանշական հաստատութիւններէն մին, որ հիմնուած է Անվերսի մօտ, և ուր տկարամիտները կ'խնամուին պզտիկ տղոց պէս, Պելժիական կառավարութեան հսկողութեան տակ ։ Այս հաստատութիւնը կ'գտնուի Կիլ անուն աւանի մը մէջ, ուր խելագարները խաղաղութեամբ կ'ապրին իրարու հետ, փողոցներուն մէջ կ'շրջագային, արհեստանոցներու մէջ կէս օրուան ճաչերնին կ'ուտեն, և ամէն օր գործերնին կ'տեսնեն առաջ համարուած անձերէ չատ աւելի կանոնաւորութեամբ ։ Կիլի մէջ պատսպարուած են իբր 1500 խելագարներ և տկարամիտներ. ասոնցմէ վտանգաւորները կ'պահուին հիւանդանոցներու մէջ, իսկ անվնասները թոյլատրուած են բնակելու աւանին տուներու մէջ ։ Քաղաքին բնակիչները բարոյապէս կ'դարմանեն զանոնք, տարեկան 12 էն 120 սթերլին վճարման մը փոխարէն, բայց վճարումը մեծ ըլլայ թէ փոքր, Կիլի ժողովուրդը խղճմտօրէն և ձեռնհասօրէն կը խնամէ այդ «անմեղները» — ինչպէս կը կոչուին խելքով հիւանդները ։ Հարիւրաւոր տարիներէ ի վեր Կիլի բնակչութիւնը սերունդէ սերունդ սորված է հիւրի պէս նայիլ տկարամիտին, լաւագոյն տեղը նստեցնել և լաւագոյն կերակուրը տալ անոր ։ Դիւրին է երեւակայել թէ պելժիական այս անչուք աւանին մէջ չատ աւելի լօրտեր, կոմսեր, մարքիզներ, միլիոնատէրներ, արքեպիսկոպոսներ և ազնուականներ կան քան Լոնտոնի, Բարիզի մէջ, քանի որ ամէն տկարամիտ իրեն ընկերացող տղեկին կ'պատմէ իր երեւակայական ճոխութիւնները ։ Այս ինչ լօրտը, զոր օրինակ, կ'յայտարարէ թէ երկու հատ ձախ ոտք ունի, որով ըստ այնմ պատրաստել կուտայ իր կօշիկներն ու գուլպաները ։ Ուրիշ մը կայ որ ինքզինք թռչուն մը հասիկ կ'կարծէ և կ'ուզէ ձեր գրպանին մէջ մտնել, որպէս զի հովը չառնէ չտանի զինքը ։ Քանի մը տարի առաջ Կիլի մէջ «անմեղ» մը կար որ մեծ սրտադողի մէջ ինկած էր որովհետեւ ինքզինքը մանանեխի հատիկ մը կ'կարծէր, զոր թռչունները պիտի գային ուտել ։ Իր տանուտէրն հանդարտեցուց զինքն ըսելով թէ «թռչունները միայն կանեփի հատիկ կ'ուտեն ։» Ուրիշ մ'ալ ինքզինքն ապակիէ տեղ դրած է և վախնալով որ կ'կոտրի, ո և է մէկու մը զարնուելէ կ'զգուշանայ ։ Կիլի տկարամիտներն ո և է բժշկ. հսկողութենէ զերծ կ'ապրին. աշխարհի ամէն կողմէ ապուշներ կ'ղրկուին հոն, և կ'բժշկուին ։ Գիտական անձեր ալ կ'երթան և դարմանումի դրութիւնը կ'ուսումնասիրեն ։

ՏՔԴ. Կ. ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ

Երկարամեայ փորձառութեամբ քաջածանօթ Տքդ. Կ. Մութաֆեան էֆ. իր բնակութիւնը Բերա Բանկալթի ճառտէսի, Թրամուէյի գծին վրայ թիւ 67 տունը փոխադրած ըլլալով, հիւանդ կ'ընդունի, ամէն օր մինչեւ կէս օր տանը մէջ ։ Եւ իր Պոլսոյ յաճախորդներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար, կէս օրէն վերջը մինչեւ իրիկուն կ'գտնուի Կէտիկ Փաշա, Պօլի փոշայ Եօզուչի գլուխը, Կարապետ էֆ. Պերպէրեանի դեղարանը, ուր երկուշաբթի օրերը ձրիաբար կ'խնամէ աղքատները ։

10—6

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԳԻՐԸ

Գարահիսարի (Այտըն) փոխ—կառավարիչ անուանուեցաւ Ալաշէհիրի փոխ—կառավարիչ Բահրի պէյ, որուն յաջորդեց Ֆոչթինի փոխ—կառավարիչ Միւնիր պէյ։ —Ֆոչթինի փոխ—կառավարիչ կարգուեցաւ Գարահիսարի փոխ—կառավարիչ Էմրուլլահ էֆ.։

Միթհէմայիզի ասորհեան տրուեցաւ Եորկի Նումիգօ էֆ.ի։

—Ա. Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Աֆիոն Գարահիսարի կառավարիչ Նէշէթ պէյի։ Բ. Մէճիտիյէ՝ Պոլիս—Գարա—Այտըն հանքերու Ընդհ. Տնօրէն Մ. Բոյէի։

Ա. Շէֆգաթ տրուեցաւ Ղալաթիոյ օտար ապրանաց մաքսատան վերատեսուչ Ճէմալ պէյի կնոջ, Բ. Շէֆգաթ՝ նոյնին աղջկան, և Պոլսոյ զինուորական հրամանատար Միւշիր Սաատէտտին փաշայի թոռնուհիներուն։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ բարւօքմանց յանձնաժողովը, որուն կազմութիւնն անցեալ օր ծանուցինք, երէկ իր առաջին նիստը գումարեց Էվգաֆի պաշտօնատան մէջ։

ՌԷԺԻՆ.— Բէչէբէ Լոյտ կ'գրէ թէ Օսմ. Ռէժիին այս տարուան շահաբաժինը պիտի աւելնայ, և պիտի տրուի 29 ֆր.։ Այս տարի աւելցած են հասոյթները, և ամէն տարի մէյմէկ ֆր. կ'աւելնայ շահաբաժինը։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Րումելիի երեք նահանգաց ոստիկան—զինուորութեան վերակազմութեան պաշտօնեայ Ֆէրիգ տը Ճորճիս փաշա երէկ տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ—Եպարքոսին հետ։ — Հելլէն դեսպանն երէկ տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ—Եպարքոսին և Արտաքին գործոց Նախարար Թէվֆիգ փաշայի հետ։ —Իտալական գործակատարը տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ Եպարքոսին հետ։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ.—Ֆլորինայի շրջակայքը անցեալ օր մէկ քանի ժամ կռիւ տեղի ունեցաւ Օսմ. զօրաց և Պուլկար աւազակախումբի մը միջև, որմէ շատեր սպաննուեցան և մէկ քանիներ վիրաւոր վիճակի մէջ ձերբակալուեցան։ Այս կռիւը ձերբակալուեցան նաև դիմակաւոր երկու պուլկար աւազակներ։

ՄԱՀՈՒ ՊԱՏԻԺ.— Եղեռնագործ Ատեանն ասկէ առաջ մահուան դատապարտած էր դերձակ Փոչօ Մանոսլին, որ 319 տարւոյ Ապրիլ 24ի գիշերը դիտմամբ կրակի տուած էր Մեծ Կղզի, Նիզամ փողոցը վարձու բռնած տունը, գանձելու համար կարասիներու արժէքը, զորս բարձր գինով մը ապահովագրած էր։ Վճռաբեկ Ատեանը բեկանած էր այս վճիռը, ինչ ինչ առարկութիւններով։ Եղեռնագործ Ատեանն երկու դարձեալ քննեց խնդիրը, եւ հաստատեց իր նախորդ որոշումը։

ՓՈԹՈՐԻԿ.—Մայիս 28ին և 29ին տեղատարափ անձրև և կարկուտ գալով Պրուսայի և շրջակայ գիւղերը, մեծապէս վնասուեր են հունձքերը, և բաւական թուով տուներ վնասուեր կամ փլեր են։ Անձի կորուստ չկայ։

ԿԱՅԾԱԿ.—Գօյապատի մէջ Մյս. 12ին կայծակ իյնալով, մեռեր են Թրքուհի մը և զաւակը։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՐԿԱԾ.—Ագչայի (Էտրէմիտ) բացերն անցեալ օր ընկղմեր է երեք թոնինոց մակոյկ մը, և խեղդուեր են 5 հոգի։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ.—Բերա, Բոսթա փողոց, թիւ 24 տան մէջ բնակող Իզմիրցի անուն ռուսահպատակ մը անձնասպան եղաւ ինքզինք դաշունահար ընելով։—Թաչքէօփրիւցի Խալիլ անուն մէկն անձնասպան եղաւ հարսին ապօրէն յարաբերութեանց մէջ գտնուելուն պատճառաւ։

—Նոյնպէս անձնասպան եղաւ Սեհար անուն կին մը, անբուժելի հիւանդութեան մը ենթարկուած ըլլալուն համար։—Մուղլէցի Ֆաթմա անուն կին մը անձնասպան եղեր է, արտ երթալով և ինքզինք կախելով ծղնիէ մը։ Շարժառիթն յայտնի չէ։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.— Մ—իւ Զ—ֆէր զրահաւորը, որ կայս. Նաւարանին մէջ նորոգուեցաւ Անսալտօ նաւագործարանին ճարտարագէտներուն կողմէ, Ա. աւազանը քաշուեցաւ, մաքրուելու համար։ Նորոգեալ Աֆ—ալլահ զրահաւորը մաքրուած և ներկուած ըլլալով, մօտերս պիտի կատարուին սրընթացութեան փորձերը։

ՈՃԻՐ.—Եսի—Գաթա, թիթեղագործ Հայկ, աւլի իրիկուն ծանրապէս վիրաւորեց օրճարանի աշկերտ Բանտէլին, որուն հետ առնելիք տալիքի խնդիր մ'ունէր։

—Անհաւատալի ոճիր մը լուրը կուգայ Զօնկուլտաքէ.— Խալիլ անուն մէկն սպաններ է իր կինն և իր հօրեղբայրն Էօմէր Զավուշը, հեռաւոր պարագաներուն մէջ։ —Խալիլ դատ բացած էր Էօմէրի դէմ թէ բռնի առեւանգած է իր կինը, իսկ կինն ալ դատ բացած էր Խալիլի դէմ թէ արձակած է զինքը։ Դատը տեսնուելու վրայ էր, երբ Խալիլ գիշեր ատեն յանկարծ մտնելով Էօմէր Զավուշի տունը, զայն կ'սպաննէ անոր երկփող հրացանով, ապա Էօմէրի դիակին քով տանելով կինը՝ որ պահուըտած էր տան մէջ, զայն ալ խժդժաբար կ'սպաննէ՝ ութ տեղէն վիրաւորելով։ Խալիլ ինքն իսկ խոստովանած է իր այս ոճիրը։

ՆՈՐ ՂԱԶԱՐՈՍ.— Օրթաքէօյցի Յոյն ընտանիքի մը երկուք ու կէս տարու զաւակը, որ բաւական ժամանակէ ի վեր հիւանդ պառկած էր, անցեալ օր յանկարծ կ'անշնչանայ. տան բժիշկը, որ անմիջապէս կանչուած էր, կուտայ տեղեկագիրը հաստատելով թէ տղեկն արդարեւ մեռած է։ Ա՛լ կարելի է երեւակայել ծնողքին յուսահատութիւնը. տղուն մեռելական արդուզարդերը կ'ըլլան, դագաղ կ'գրուի և կ'սկսի տան կարգը. մէկ կողմէն զանգակները կ'ղօղանջեն և միւս կողմէ քահանաները կ'երգեն մեռելական աղօթքները, բայց մանուկը չէր մեռեր, այլ նենչէր, զի քիչ մը վերջ խուլ խուլ կ'բանայ աչուըները, կ'նստի դագաղին մէջ, շփոթած՝ անցած դարձածին վրայ։ Հայր ու մայր կ'դրկափարին իրենց զաւկին, որ գուցէ զոհ երթար հապճեպ մեռելաթաղումի յոռի սովորութեան, զի վերջապէս բժիշկներն ալ կրնան սխալիլ, ինչպէս այս պարագային մէջ։ Տղան հիմա ողջ առողջ է։

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱՅԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Մանիֆաթուրայի հրապարակին վրայ գործերու աւելի յաջող շրջան մը կ'սպասուի ի մօտոյ, որովհետեւ ճամբորդներու ենթեւեկին առաւօտ սկսած է, եւ կող գաւառական վաճառականներ աւելի շատ պիտի ըլլայ օդերուն բացուելուն շնորհիւ։ Միւս կողմէ, եթէ ամէն գնում մայրաքաղաքէն չի կատարուիր և ճամբորդի ձեռամբ չըլլար մինչ, պատճառն այն է որ հրեայ և գերման յանձնակատարներն իրենց ցանցերն երկարած են մինչեւ գաւառները, ուստից ուղղակի ապսպրանք առնելով, չհաշուած իրենց գործարաններուն կ'գրեն, և հարկ չի մնար Կ. Պոլսոյ վաճառականին միջամտութեան։ Այս տեսակէտով եթէ օտար յանձնակատարները դիւրութիւն կ'ունենան, միւս կողմէ այնպիսի խաղեր ալ կ'խաղցուին եւրոպական գործարաններուն որ, հետեւանքն ի վերջոյ մեր հրապարակին է որ կ'տուժէ, վարկի և կանոնաւոր գործառնութեանց պակսելուն պատճառաւ։

Անգլիոյ գործարաններն այս յանձնակատարներուն ձեռամբ չեն գործեր, որովհետեւ ապառիկ գործ չունին։ Իտալական Տուներն են որ ամէնէն աւելի դիւրութիւն կուտան ապառիկի, բայց շատ վնասներ կրեցին անպարկեշտ յանձնակատարներու երեսէն։ Օրինակի համար, յանձնակատար մը եւրոպական գործարանի մը ապրանք կ'ապսպրէ յանուն այն ինչ վաճառականին որ գործէն տեղեկութիւն անգամ չունի։ Գործարանատէրը կ'ղրկէ։ Յանձնակատարը կ'պատասխանէ թէ վաճառականը չհաւնեցաւ, և կարեւոր զեղչ մը կը պահանջէ գնոյն վրայ։ Ապրանքը ղրկուած է. գործարանատէրը կ'բողոքէ. յանձնակատարը, իբր թէ ծառայութիւն մ'ընելու համար, կ'առաջարկէ իր մթերանոցին մէջ վար դնել ապրանքը, աւելի գոհացուցիչ գնով ծախելու խոստումով։ Անգամ մը որ այսպէս վար կ'դնէ ապրանքը, ա՛լ գործարանատէրը դրամի թող սպասէ։ Ի վերջոյ յանձնառու կ'ըլլայ կարեւոր զեղչով մը վաճառման, և տարբերութիւնն յանձնակատարը կ'շահի։

Կամ, իր ներկայացուցած երեւակայական վաճառականը անանկացնել կուտայ, և դրամին կէսը կամ քառորդը միայն կ'ղրկէ, մնացը վար դնելով։ Այս տեսակ խաղեր շատցած են հիմա, թէեւ պատուաւորապէս գործ ընող յանձնակատարներ կան որք գործունէութեան նոր ճիւղ մը կ'մշակեն, և ուրիշ կերպով կ'դիւրացնեն գործերը։ Պարսկաստանի մանիֆաթուրայի վաճառականութիւնը գրեթէ բոլորովին ելած է մեր հրապարակէն, միայն Ա. Ֆրնտըգլեան Տունն և յոյն Տուն մը տակաւին յարաբերութեան մէջ են Պարսկաստանի հետ։ Պարսիկ վաճառականները կ'գործեն յիշեալ յանձնակատարներուն ձեռամբ, և մինչեւ 9 ամիս և տարի մը պայմանաժամ կ'առնեն, և ապրանքին գալստէն ետքը դիւրութիւն ընելու վարժ ըլլալով, գործարանատէրերն հասկցած են և մինչ 100ին 10 աւելի գին կ'դնեն իրենց ապրանքին, քան եթէ տարբեր կարգի յաճախորդներու վաճառէին։ Յանձնակատարներուն պարսիկ վաճառականներու հաշւոյն իտալեան և գերմանական գործարաններէ բերել տուած ապրանքը Տրապիզոն կ'հանուի, ուր 100ին 8 մաքս կ'առնուի երբ Թուրքիա մտած, բայց պարսիկ սահմանագլխէն ներս մտած պահուն առնուած վկայագիրն յետոյ Տրապիզոն բերուելով, վճարուած գումարն ետ կ'տրուի, 1%ը միայն վար դըրուելով իբրեւ «թրանզիթ» տուրք։ Ուստի, Տրապիզոնի գործունէութիւնը պակսած չէ, բայց մեր հրապարակը Պարսկաստանի հետ գործ չունի այլ եւս։ Վ.ԱԼՈՒԹԱ

ՔՐՈՆԻԿ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

Եզեանց Պ. Կարապետի մահուան առթիւ յիշատակուեցաւ հանգուցեալոյն եկեղեցասիրական և ուսումնասիրական ծառայութիւններն, և Ժողովն յանկայս յայտնեց իր խոր յարգանքն անոր յիշատակին և վշտակցութիւն անոր մահուանն համար։

Երուսաղէմի հայուեքնիւ յանձնաժողովին անդամներէն ոմանք հրաժարական մատուցած ըլլալով, Ժողովն աներկնուելի դատեց հրաժարականնին, և որոշեց հրաւիրել զիրենք մատուցանելու իրենց աջակցութիւնն Ազգ. Վարչութեան։ Ժողովն այս առթիւ որոշեց նաև գրել Երուսաղէմի նախորդ Ելեմտից Տեսուչ Տ. Ղեւոնդ Վ. Մաքսուտեանի, որպէս զի մատուցանէ թէ՛ վանական մատակարարութեան վերջին երկու տարուան հաշուեցոյցերն և թէ կալուածական շինուածոց գնմանց և վաճառմանց հաշիւներն ալ։

Եգիպտոսի նորընտիր առաջնորդ Տ. Մկրտիչ Վրդ.ի մէկ գրութենէն գոհունակութեամբ իմացաւ Ժողովն որ իրեն յանձնուած առաջնորդական պաշտօնն ընդունած է և պատրաստ կ'գտնուի եկեղեցւոյն ծառայել արժանապէս։

Երուսաղէմի Ամեն. Ս. Պատրիարքին յայտագրով մը ծանուցած էր Առժ. Տնօրէն Ժողովի մը կազմութիւնը։ Ժողովն որոշեց յայտնել Ն. Սրբազնութեան իր համամտութիւնը։

Պալքէսէրէն ուղղուած հանրագիր մը Քաղաքական Ժողովոյ անդամոց ոմանց դէմ բողոք բարձած էր։ Ժողովն յանձնեց դիւանին նոյն հանրագիրն ի նախաքննութիւն։

Զարսանճագի Գաւառային Վարչութիւնը խնդրած էր եպիսկոպոսական վկայագիր տալ Վիճակին Առաջնորդ Տ. Կորիւն Վ.ի։ Ժողովն նկատելով որ Տ. Կորիւն Վրդ. իր գիրերն երբ հրաժարել առաջնորդ կ'առաջարկէ, և սոյն խնդիր կ'յարուցանէ մեկնելու Վիճակէն, որոշեց Գաւառ. Վարչութեան ուշադրութեան յանձնել այս պարագան, որ տեղի չէր թողուր ուշադրութեան առնելու իր խնդիրը։

Ս. Պատրիարք Հայրն երկուշաբթի օր կայս. Պալատ գնաց։

—Պարսից Վեհ. Շահը դէպ Եւրոպա ճամբորդութեան առթիւ առաջին ռուս քաղաքը, Աստրախան մտնելուն, հիւրընկալուեր է վաճառական Պրն. Խ. Խաչիկեանի տունը, ուր հանգստացեր և ճաշեր է։ Աստրախան Պարսից և Ռուսաց սահմանագլխը կազմող ծովափնեայ քաղաք մ'է, կասպից ծովուն վրայ։ Հայերը, ի պատիւ Նորին Վեհափառութեան, յաղթական կամար մը կառուցեր և զարդարեր էին, և հաց ու աղ մատուցին արծաթէ յատկապէս շինուած մատուցարանի մը վրայ, ուր ոսկեայ—արեգական պատուանշանը փորագրուած էր, հայերէն ու պարսկերէն թարգմանով այս արձանագրութեամբ. «Նորին Մեծութեան Արեգակնափայլ Շահինշահ Մուզաֆֆէրէտտին Շահին՝ Աստրախանի հրախառաքելեր Հայերի կողմից. 1905 թ. Մայիսի 22ին։» Վեհ. Շահն իր ձեռամբ աղն ու հացը շօշափելէ ետքն հրամայեր է իր թիկնապահներուն որ առնեն և պահեն այս մատուցարանն իբրեւ յիշատակ իր այցելութեան Աստրախան։ Վեհ. Շահն ոսկեայ և արծաթեայ շքանշաններ բաշխեր տեղւոյն հիւրընկալող Հայուն և ուրիշ տեղական հայազգիներու։

—Պատրիարքարանէն դիմում եղաւ Բ. Դուռ, Եգիպտոսի նորընտիր Առաջնորդ Տ. Մկրտիչ Ծ. Վ. Աղաւնունիի պաշտօնն հաստատող Բարձրագոյն Հրամանագիրը շնորհուելու համար։ Պատրիարքարանէ գրուեցաւ Եգիպտոսի Առաջնորդարանը, որ նորընտիր առաջնորդին ճանապարհածախսը ղրկուի։

—Վերջին փոթորկէն Գասըմ Փաշայի եկեղեցին ու վարժարանը վնասուած ըլլալով, ճարտարապետական քննութենէ մը սաուգուեցաւ որ 200 ոսկիի ծախքի կ'կարօտի նորոգութիւնը. ճարտարապետական քննութեան սոյն տեղեկագիրը Պետական Նպաստամատոյց Յանձնաժողովին ներկայացուց Թաղ. Խորհուրդը։

—Հայ Բողոքականներու Ազգապետ Վսեմ. Յակոբ էֆ. Պօյաճեան երեկ ի յիշատակ հանգուցեալ Պրն. Կարապետ Եզեանցի հոգւոր պաշտաման հանդէսէն վերջ, ընկերակցութեամբ Բարթող էֆ. Թէլեանի և Քրիստինէ մայրապետի, այցելեց Բերայի Արհեստանոց, և իր գոհունակութիւնը յայտնեց աշակերտուհիներուն ձեռական յաջող աշխատութեանց համար։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ՄԵԾ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏՆ ՍԿՍԱԾ

ԽԱՐՊԻՆԻ ԳԻԾԸ ԿՏՐՈՒԱԾ

ՊԱՐՊՈՒՄ ՔԻՐԻՆԻ ԵՒ ԽԱՐՊԻՆԻ

ԼՈՆՏՈՆ, Յունիս 20.— Մուգտէնէ կը հեռագրուի թէ Զօր. Նոկի ետ մղեց Զօր. Միչչէնքոյի բոլոր յարձակումները, և կը շարունակէ իր պաշարողական շարժումը։ Ռուս զօրքերը նահանջեցին, չպաշտպանելու համար։ Զօր. Բուրօքի ետ մղեց Ռուսաց կեդրոնին կողմէ կատարուած յարձակում մը։ Ռուսք սկսան պարպել Քիրինը, որուն շրջակայ բոլոր ամրութիւնները Ճափոնցւոց կողմէ պաշարուելու վրայ են։ Զօր. Լինիեւիչ վճռապէս սկսաւ մեծ ճակատամարտին. Ռուս բանակը չորս կողմէն պաշարուած է և մեծ կորուստներու կ'ենթարկուի։ Մղուած ճակատամարտը մէկ քանի օրէն վճռական արդիւնք պիտի տայ։

Թօքիոյէ կ'հեռագրուի.— «Զօր. Նոկի յառաջ վարելով իր գործողութիւնները, կտրեց Ռուսաց դէպ ի Խարպին նահանջի գիծը, և ասոր վրայ էր որ Զօր. Լինիեւիչ ստիպուեցաւ վճռական ճակատամարտը մղելու։ Մեծ յոյս կայ որ մարեչալ Օեամա մինչեւ մէկ քանի օր գրաւէ Խարպինը, որուն բնակիչներն սկսան հեռանալ քաղաքէն և հեռաւոր վայրեր կ'երթան։»

Զօր. Լինիեւիչի բանակին վիճակը շատ տագնապալից է, [illegible] Զօր. Լինիեւիչ [illegible]։

ԲԵՆԴԵՐԱՊՈՒՐԿ, 20.— Զօր. Լինիեւիչ հրամայեց որ Խարպինի մէջ գտնուող հիւանդներն ու վիրաւորները Ցիցիքար փոխադրուին։

ՎԻԵՆՆԱ, 20.— Զօր. Հազուկավայի բանակն հասաւ Թումէն գետին մօտ։ Զօր. Լինիեւիչ չպիտի կրնայ դիմադրել ճափոնական այս նոր և զօրաւոր բանակին դէմ, որով Ճափոնցիք դիւրաւ պիտի կրնան վարել զինուորական գործողութիւնները.

ԲԵՆԴԵՐԱՊՈՒՐԿ, 21 (Պաշտօնական).— Սպարապետ Լինիեւիչ հետեւեալ հեռագիրները ղրկեց Զարին՝ Յունիս 16ի և 17ի կռիւներուն վրայ.—«Ճափոնցիք ստուար ուժերով յարձակեցան մեր վրայ Լիաօ Գուանթիի ամրութեանց մօտ. ճափոնական մէկ զօրաբաժին, երեք հեծելավաշտ և 1 դաշտային հրետանի պաշարողական շարժում մ'ի գործ դրին մեր ձախ կողմին դէմ։ Առաւօտ, ժամը 6ին, ճափոնական հետեւակազօրքեր 30 վաշտ թնդանոթաձիգ զօրաց հետ պաշարողական շարժում մ'ի գործ դրին մեր աջ կողմին դէմ, և շարունակ նեղելով մեր զօրքերը, ստիպեցին զանոնք որ աւելի դէպ հիւսիս գտնուող ամրութիւնները քաշուին։ Ռուս հեծելազօրքերը մէկ քանի անգամ յարձակում կրեցին Ճափոնցւոց կողմէ։ Ճափոնական հեծելազօրքեր գրաւեցին Լիաօ Գուանթին։ Առաւօտ, ժամը 10ին, ճափոնական հեծելազօրքերը գրաւեցին նաև Սինիաչէնը, բայց մեր զինուորները յաջողեցան այս երկրորդ դիրքէն դուրս հանել Ճափոնցիները։» —Զօր. Լինիեւիչ իր երկրորդ հեռագրին մէջ կ'ըսէ.—«Քօրէայէ կ'տեղեկագրուի ինծ թէ Ճափոնցիք ընդարձակ գործողութիւններու սկսան Լէնկչէնի և Նուգոնի կողմերը։» Զօր. Լինիեւիչ կ'հեռագրէ Յունիս 19 թուով թէ բանակներու դիրքին մէջ ո՛ և է կարեւոր փոփոխում յառաջ չէ եկած։

ԼՈՆՏՈՆ, 20.— Բեզերգալուրկէ կ'հեռագրուի.— Զրոյց կայ որ Զօր. Բուրուքին Բեզերգալուրկ կանչուեր է։ — Թօքիոյէ լուր կ'տրուի թէ Ռուսք պարտուեր են Քիրինի շուրջ մղուած բուռն կռիւի մը մէջ, բայց այս լուրին վրայ դեռ ոեւէ մանրամասնութիւն չկայ։

ԼՈՆՏՈՆ, 20.— Սթէնտըրտ Նիւզի Մանչուրեան թղթակիցը կ'հեռագրէ.— «Ճափոնցիք կ'ըսեն թէ խազախներ յարձակեցան վիրաւոր Ճափոնցի զինուորներով լեցուն հիւանդանոցի մը վրայ. թէեւ բժիշկներն ու վիրաբոյժները Կարմիր Խաչի դրօշակեցին հիւանդանոցին վրայ, բայց խազախները կարեւորութիւն չտուին ասոր, և բռնի հիւանդանոց մտնելով, վիրաւորեցին կռուելու անկարող հիւանդներ, մեռցուցին բազմաթիւ վիրաւորեալներ և գերի վարեցին 20 վիրաբոյժ։ Խազախները չգոհանալով իրենց ի գործ դրած նախճիրէն, կրակի տուին նաև պաշարանը։» —Թօքիոյէ լուր կ'տրուի թէ մարեչալ Օեամա Զօր. Լինիեւիչը Խարպինէն մղելէ վերջ, անմիջապէս պիտի ձեռնարկէ Վլատիվոստոքի պաշարման, և պիտի ջանայ գրաւել բերդաքաղաքը, հաշտութեան բանակցութիւններու սկսելէ առաջ, իսկ Մով. Թօկօ մէկ քանի մարտանաւ պիտի ղրկէ Սաղալին և պիտի գրաւէ զայն։

ՌՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ, 20.—Բացարձակապէս ըսուած է թէ զինադադար կնքելու համար բանակցութիւն սկսած է Մարեչալ Օեամայի և Զօր. Լինիեւիչի միջեւ։ Պատերազմական գործողութիւնք պիտի չդադրին, մինչեւ մեծ ճակատամարտին վերջանալը։ Հակառակ Մր. Րուզվէլդի ջանքերուն, հաշտութեան բանակցութիւնք պիտի չսկսին, մինչեւ որ սկսուած ճակատամարտը վերջանայ։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ԵՐԹԵՒԵԿԸ ԴԱԴՐԱԾ

ՄՈՍՔՈՒԱ, 20.—Թամպէ լուր կը տրուի թէ երթեւեկութիւնք ժամանակաւոր դադրեցան սիպերեան երկաթուղւոյ գծին վրայ։

ԼՈՆՏՈՆ, 20.—Ուաշինկդընէ կ'հեռագրուի Ռիւդէրի.—«Նախագահ Մր. Րուզվէլդ նկատելով որ Մանչուրիոյ մէջ այս օրերս մղուելիք մեծ ճակատամարտն ի դերեւ պիտի հանէ հաշտութեան բանակցութեանց սկսման համար եղած բոլոր ջանքերը, կ'աշխատի որ զինադադար կնքուի։» —Ուաշինկդընէ կ'հեռագրուի Թայմզի.— «Նախարարաց խորհուրդն այսօր նիստ գումարեց, և որոշեց ձեռնարկներ ընել որ զինադադար կնքուի Մանչուրիոյ մէջ։»

ԼՈՆՏՈՆ, 20.—Ցարդ ո՛ և է լուր չկայ անգլիական Իգօեն շոգենաւուն վրայ, որ Մայիս 24ին Սինկապուրէ մեկնած է դէպ ի Նակազաքի, բամպակ բեռցած։ Ապահովագրական ընկերութիւնք մտահոգութեան մէջ են։ Այս շոգենաւ Ծ. Արեւելքի ջուրերուն մէջ երթեւեկող ամէնէն մեծ և սրընթաց շոգենաւերէն մէկն էր, և այնպէս կ'կարծուի թէ ընկղմուած է ռուս օժանդակ յածանաւու մը կողմէ։ —Շանկայէ կ'հեռագրուի թէ անգլ. երեք զրահապատ յածանաւեր անծանօթ վայր մը մեկնեցան։

"Կ. ՊՈԼՍՈՅ,, ԵՒ "ՖՈՒՈՆԻԷԻ,,

ԹՕՔԻՕ, Յնս. 21.—Երէկ մեծ խորհուրդ մը գումարուեցաւ վերջնապէս որոշելու համար հաշտութեան պայմանները։ Ներկայ էին կոմս Քացուրա, Մարքիզ Իդօ, Պարոն Եամակադա, Մ. Ռօմուրա, Մ. Թերաուչի, ամէնքն ալ անդամ պատերազմական խորհուրդին, և մէկ քանի զօրավարներ։

ՌՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ, 20.— Ճափոնական դեսպանը ծանոյց նախագահին թէ Ճափոնի պատուիրակներն Ռուաշինկդըն պիտի հասնին յառաջիկայ Օգոստոս 1ին, և եթէ Ռուսիա հաւանի Ճափոնի պայմաններուն, բանակցութիւնք շուտով պիտի սկսին։ Դիւանագէտ մը յայտարարեց տեսակցութեան մը միջոցին թէ բացարձակապէս սխալ է որ Տէրութեանց միջամտութեան վրայ Ճափոն մեղմացուցեր է իր պայմանները։

ՄԱՏՐԻՏ, 21.—Վիլլավերտէի Դահլիճն հրաժարեցաւ, զի Երեսփ. Ժողովն մերժեց վստահութեան քուէ տալ։

ՋԷԹԻՆԵԷ, 20.—Շքոտրայի մէջ երկրաշարժի ցնցումները կ'շարունակուին, և օրական մէկ քանի ցնցումներ կ'զգացուին։ Շրջակայ լեռները նոր երևոյթ մը ստացած են։ Երեք մզկիթ ծագեցաւ քաղաքին և շրջակայից մէջ, և ամբողջ բերքը փճացաւ։

ԱԹԷՆՔ, 20.—Թագաւորը Մ. Ռալլիի պաշտօն տուաւ Տէլիաննիսեան Դահլիճ մը կազմելու։

ՓԱՐԻԶ, 21.—Երեսփ. Ժողովին մէջ Մ. Մ. Արչամպօ և Պինսէր ուզեցին հարցապնդում ուղղել Դահլիճին, Ֆրանսայի Արտաքին քաղաքականութեան և օտար երկիրներու մէջ ֆրանսական մէկ քանի դեսպաններու գործունէութեան նկատմամբ վրայ, բայց վարչապետ Մ. Ռուվիէ մերժեց բացարձակապէս պատասխանել եղած հարցումներուն, ըսելով թէ բանակցութեան առարկայ խնդիրներու վրայ վիճաբանութիւն չըլլար։ Երեսփ. Ժողովն համամիտ գտնուեցաւ վարչապետին տեսութեան, և հարցապնդումը մէկդի թողուեցաւ։

ՎԻԵՆՆԱ, 21.— Շահն Քոնբէքսէվիլ մեկնեցաւ Ժողովրդեան համակրական ցոյցերուն մէջտեղ։ Մինչեւ կայարան Նորին Վեհափառութեան ընկերակցեցան արքունիքին և բարձրաստիճան պաշտօնեաները։ Վարչապետ կաւէչ քանի միլիոն քուրոնի վարկ մը պիտի խնդրէ, նոր հաւասարաններու հաստատման համար։

ԿՈՒՐԾՔԻ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տոքթ. ՔԼԷՈՊԻՒԼ ՔՈՔՈԼԱԴՈՍ որ Փարիզի հիւանդանոցներուն մէջ մասնաւորապէս զբաղած է կուրծքի և ստամոքսի հիւանդութիւններով, հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր (3—4, յետ միջօրէի) իր տան մէջ, Բերա, Ապանոս փողոց, թիւ 36։ Մանրադիտական քննութիւն թուքերու, ևն.։ 10—9

ՍԵՂԱՆԱԻՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	96 05
Ամէնէն բարձր գին	»	96 06
Ամէնէն վար գին	»	95 37
Րումելիի Երկաթուղի	ֆր.	131 50
Ամէնէն բարձր գին	»	131 75
Ամէնէն վար գին	»	131 37½
Թրամվայ	»	90 —

ԲԱՑՈՒՄ, 8 Յունիս

Օսմանեան Միացեալ	Օ. Ո.	96 07
» » ժամ 6ին		96 07
Րումելիի Երկաթուղի	ֆր.	132 —
» » ժամ 6ին		132 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	16 60
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնսիէ Ա.	ֆր.	310 —
» » » Բ.	»	269 25
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	514 —
Անատոլուի երկթ. պրտթ.	»	527 —
» » բժնթ.	Ա. Ո.	14 32
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ. Ո.	4 21
Թրամվէյ բաժնեթուղթ	ղր.	740 —
» ժուիսանս	»	250 —
» պարտաթուղթ	ֆր.	489 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	»	259 —
Պալիա Գարաայտըն	»	640 —
Պանք տը Սալոնիք	»	185 —
Թրամվայ	»	89 —
Հելլենական 5 % 1881	»	260 —
Հելլէն. պարգեւաւոր թուղթ	ֆր.	434 50
» Նոր	»	» Բ.Օ.Ո. 4 —
Բաժնեթուղթ Լաուրիոնի	»	39 —
Գարսաւ		106 —
Քարափ Իզմիրի	»	580 —
Շիրքէթի Խայրիէ	Օ. Ո.	30 —
Թէմպէքիի բաժնեթուղթ Ա.	»	27 —
» » Բ.	»	18 —
» պարտաթուղթ	»	490 —

ՍԹԻԼԱՆՑ

Օսմ.Միաց. 1 օրուան	Օ.Ո.	1.80	1.50
» » 8 »	»	4.25	—
Րումելիի Երկթղ.	ֆր.	1.25	—

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

	ՎԱՃԱՌՈՒՄ	ԳՆՈՒՄ
Լոնտոն 3 ամիս	110 25	109 30
» չէք	110 10	109 30
Փարիզ 3 ամիս	22 72½	22 92½
» չէք	22 82½	22 92½
Պերլին մարք	18 57	18 67
Վիեննա քուրոն	21 82	21 92

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ

Անգլիական ոսկի	ղրշ.	109 35
20 ֆրանքնոց	»	87 14
20 մարքնոց	»	106 35
Բշլ Իւլքիւ	»	80 —
Քրէմիչ	»	51 03
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108 03
Պէշլիք	»	104 20
Նոր Մեթալիք	»	103 20
Րուպլ Թղթադրամ	»	8 64

Անդր. Ա. Անդրէասեան, Ղալաթիա.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Յունիս 20

Օսմանեան Միացեալ բաց.	Ա. Ո.	87 50
» » գոց.	»	87 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	14 25
Եգիպտական Միացեալ	»	105 25
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	90 56
Պուլկար. փոխառ. 1892	»	100 50
Հելլենական Ռանդ 1881	»	42 25
» Մոնոբոլ	»	54 12
Փոխան. Փարիզի վրայ	»	25 200
Թրանսվալ	»	3 50
Ճափոնական 4 %	»	89 25
Ռուսական		90 25
Դրամազեղչ	»	2 ½

ՓԱՐԻԶ, Յունիս 20

Օսմանեան Միացեալ բաց.		88 60
» » գոց.		88 80
Րումելիի Երկաթուղի	ֆր.	134 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	609 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	397 —
Օսմ. Մաքս. Նոր փոխառ. 4%	»	474 —
Ֆրանս. Ռանդ 3 %	Գ.Կ.	98 87
Քրէտի Լիօնէ	»	1106 —
Պանք տը Բարի	»	1402 —
Փոխառութիւն Գարսաւ 1894	»	482 —
Սպանիական արտաքին	»	91 07
Իտալական Ռանդ	»	106 25
Ռուսական		89 40
Թրանսվալ	»	89 50
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 170
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՎԻԵՆՆԱ, Յունիս 20

Փոխան. Փարիզի վրայ	քուրոն	95 50
» Լոնտոնի վրայ	»	240 30
Րումելիի Երկաթուղի	»	142 25
Օսմ. Ռէժի	»	362 —
Դրամազեղչ		3 —

ՊԵՐԼԻՆ, Յունիս 20

Օսմ. Միացեալ		88 30
Զինուորական փոխառութիւն 1903		88 20
Անատոլուի Երկ. պարտաթ. մարք		103 30
» » բաժնեթ. 60%	»	108 —
Թուրքական 4 %	»	89 50
Րումելիի Երկաթուղի	»	135 40
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 340
Դրամազեղչ		3 —

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ.— Ստորեւ նշանակուած բաժնեթուղթերու և պարտաթուղթերու կտրօններուն և ամորթի կամ պարգեւաւոր պարտաթուղթերուն փոխարժէքն առանց ծախքի կ'վճարուի Օսմ. Կայսերական Պանքային Ղալաթիոյ կեդրոնատեղիին արժեթուղթերու վճարման գրասենեակէն.

Պարտաթուղթ Օսմ. փոփոխեալ միացեալ պարտքի 4%
» 1890ի 4% օսմ. փոխառութիւն
» 1890ի 4% Բրիօրիթէ
» 1896ի 5% օսմ. փոխառութիւն
» 1893ի 4% Թէմպէքիի բրիօրիթէ փոխառութիւն
» 1902ի 4% մաքսային »
» 1903ի 4% Օսմ. »
» 1891ի 4% Օսմ. »
» 1894ի 3½ % Օսմ »
» Րումելիի երկաթուղիներու
Բաժնեթուղթ Օսմ. Կայս. Պանքայի եւ պարտաթուղթ Իզմիր—Գասապա երկաթուղիի և պարտթ. Կ. Պոլիս—Սելանիկ երկաթուղիի և պարտթ. Դամ.—Համա երկթ. Իզմիր—Այտըն երկ. Մուտանիա—Պրուսա երկաթուղիի։
Պրտթ. Պաղտատի Ընկ. 4% (Ա. սէրի). Սելանիկի Նաւահանգստին շինութեան Ընկերութեան։
Բաժնթ. Օսմ. Ապահովգր. Ընկ.
Պրտթ. 1892ի 5% Թէմպէքիի.
Բաժնթ. և Պրտթ. Իզմիրի Քարափի Ընկ.
Բաժնթ. Միախառն Րէժիի, Սելանիկի առեւտրական Ընկ.
Բաժնթ. և Պրտթ. Տէրքոսի։ 1—4

ՔԻՈՍԻ ՔԱՐԱՓՆԵՐՈՒ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐՈՒ

ՄՕՏ ՕՐԷՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ ՀԱՆՈՒԻԼԸ

Մեր ընթերցողներուն ուշադրութիւնը կ'հրաւիրենք Քիոսի (Սագըզ) Նաւահանգստին և քարափներու ընկերութեան 100 ֆր.նոց 10,000 պարտաթուղթերու հրապարակ հանուելուն վրայ։ Այս պարտաթուղթերը տարեկան 4 ֆր.ի տոկոս մը կը բերեն, վճարելի իւրաքանչիւր վեցամսէի, այսինքն Յունուար 1ին և Յուլիս 15ին։ Պարտաթուղթերու հատուցումը պիտի կատարուի մինչեւ 1944՝ հաւասար գնով, և տարեկան վիճակահանութիւններու միջոցաւ։ Պարտաթուղթերը հրապարակ պիտի հանուին 87 ֆր. գնով, որ մէջն հաշուելով նաև ամորթիսմանի պարգեւը 5,25 %ի իրական արդիւնք մը կ'ներկայացնէ։ Այս պարտաթուղթերն երաշխաւորուած են Քիոսի Նաւահանգստի ընկերութեան, որուն հասոյթները տեւականապէս կ'աւելնան՝ շահագործման սկզբնաւորութենէն ի վեր։ Զուտ հասոյթները մինչ 1898 տարւոյ մէջ 6853 Օսմ. ոսկի եղած էին, 1904ին 8586 Օսմ. ոսկիի բարձրացան, այսինքն՝ շահագործման առաջին 7 տարիներու միջոցին 25%ի յաւելում մը։ Արդ, հրապարակուելիք պարտաթուղթերու տոկոսին ու ամորթիսմանին տարեվճարը 2630 Օսմ. ոսկի է միայն, որ զուտ հասոյթներուն հազիւ թէ 30—35%ը կ'սպառէ։ Հետեւաբար կտրոններու վճարումը, ինչպէս կ'տեսնուի, լայնօրէն ապահովուած է։ Ասկէ զատ, Քիոսի Նաւահանգստի ու քարափի ընկերութեան պարտաթուղթերն երաշխաւորուած են բաժնեթուղթերու վրայ դեռ չանուանուած դրամագլխովը, այսինքն 110 հազար Օսմ. ոսկին։ Ուրեմն հոս դրամի շատ շահաբեր և միեւնոյն ատեն ամէն կերպով ապահով շահագործութիւն մը կայ։ Քիոսի Նաւահանգստին ու քարափներու ընկերութեան պարտաթուղթերու հրապարակային ստորագրութիւնը պիտի բացուի 1905 Յունիս 28ին, առաւօտեան ժամը 10էն մինչեւ իրիկուան ժամը 4՝ Ղալաթիա, Օսմ. Պանքային մէջ, և Պոլիս Ք. Էլիասքոյի գրասենեակը։ Մօտատենէն պիտի հրատարակենք պարտաթուղթերու այս հրապարակումին յայտագիրը։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ

ԸՆՏԻՐ ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆՆԵՐ

Անգլիայէն և Գաղղիայէն բերուած զուտ բուրդէ կերպասեղէններ քօստիւմի, սաքօի և բարտըսիւի համար, կ'վաճառուին Խաւեար Խան, երկրորդ յարկ, թիւ 83։ Ուստի, յարգոյ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի այս ճաշակաւոր և դիմացկուն ապրանքներն աչքէ անցընել՝ ընտրութիւն մ'ընելէ առաջ։

26—19 Գ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՈՅԺՆ ՈՒ ԿՈՐՈՎՆ Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԱՍՏԱՑՈՒԻ

Դարուս վերջին քառորդին մէջ, թէ հասարակութիւնն եւ թէ բժիշկները արիւնը մաքրողը եւ կազմութեան զօրացնող դեղերուն ամենէն զօրաւորն, առողջնակարգն ու ազդեցիկը ճանչցած են իոտը։ Այս դեղ շատ մը ձեւերու տակ կը տրուի եւ նոյն իսկ ձկան իւղն ալ անոր համար կը յանձնարարուի որ իոտ կը պարունակէ իր մէջ։

Սակայն իր ամէն ձեւերին տակ այնչափ օգտակար չկրնար ըլլալ այս դեղ՝ որչափ ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻԻՆ բաղադրութեան մէջ, ուր իոտը խառնուելով քանքինաի եւ ուրիշ կազդուրիչ դեղերու, սքանչելի պատրաստութիւն մը եղած է եւ որ ամենուն ծանօթ է ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻ անուամբ։

Իր այս սքանչելի բաղադրութեան շնորհիւ, ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ արդէն իսկ սկսած է տեղը բռնել ֆիաֆիաւոյին եւ ձկանիւղին. համը խիստ քաղցր է եւ գինն ալ խնայողական, որովհետեւ ազդեցութիւնն արագ ըլլալուն համար քիչ չափով առնել բաւական է։

Բժիշկներուն ամէնքն ալ համաձայն են հաստատել թէ, անարիւնութիւնը, տժգունութիւնը, արիւնի հատնելու նիհարութիւնը, թոքախտի սկզբնաւորութիւնը, թուլի տակի գեղձերը (պէզ), խոյլը (սըրաճա), մորթի ընդհանուր հիւանդութիւնները եւ կանանց ու տղայոց տկարութիւնը հիմնապէս եւ արագ դարմանելու համար սքանչելի դեղ մ'է Նուրիի գինին։

Ճշմարտապէս կազդուրիչ ըմպելի մ'է ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ, բայց կեղծիքներէն եւ նմանութիւններէն անհրաժեշտ է զգուշանալ, որովհետեւ շատ մը շահամոլներ իրենց կեղծ պատրաստութիւններն կ'ուզեն ծախել հասարակութեան իբր ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ չափ ազդեցիկ եւ անոր յատկութիւններովն օժտուած. մի հաւատաք այս կարգի խօսքերու, ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻ միայն փնտռեցէք։

Կը ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու մեծ դեղարաններուն եւ դեղի մթերանոցներուն մէջ։

30—11

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY LIMITED

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՖԻՆԻՔՍ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՐԱ ՅԱՄԻՆ 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնուած ըլլալով քան մի դար առաջ, ասոր երկրին ապահովութիւն մ'է որոյ բաժնետէրք Անգլիոյ ամենամեծ և հանրածանօթ դրամատէրերէ կը բաղկանան։ Դրամագլուխն և պահեստի գումարը 4,500,000 անգլ. ոսկին կ'անցնին։

ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութեան ալեսանդրեալ տասնամեայ վճարումը մինչեւ ցայսօր է 26,000,000 անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար։ 50—6

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,500,000

ՖԻՆԻՔՍ Ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի, շէնք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և մեծագործութեամբ ապահովագրութեան որ ամէն վտանգ հրդեհի ապահովագրելու ամենայն պայմանները կը գտնուին։

Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ Ընդհ. Գործակալ Կ. Պոլսոյ և գաւառաց.

Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վերի բովը Վէյիւնտ Խան, գրասենեակ թիւ 1։

ՓՈԽ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ Ի ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒՐՔԷՆ ԱՐԻԿԵԱՆ Էմին պէյ խան թիւ 1 և 2   ԺԻՎԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ Պէշիկթաշլեան խան

Ձեռնի Քննիչ (Inspecteur des Risques) Ա. ԷՆՔՍԷՐՃԵԱՆ

ԽԱՋԻՆԵՐԻ ԽԱՍՍԱՐ ՇԱՀԱՆԷ

Խաջինէրի Խասսար Շահանէհէ մեւլայ․․․

Ֆի Հազիրան 6 Ֆ 321   3—1

ԱՊԱՔԻՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՆԻՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Մեծ քաղաքներու մէջ չատ անգամ պատահած էք անչուշտ, մանկամարդ աղջիկներու եւ գեռատի տղոց, որոնք իրենց նիհար կազմուածքով, տժգոյն դէմքով եւ տկարած մարմնով արգահատանքը կը շարժեն մարդուս։ Անարիւնութեան զոհեր են ասոնք, որք կամ աղքատութեան հետեւանօք՝ ցած, խոնաւ եւ հակառողջապահական տեղեր բնակիլ ստիպուած ըլլալով զրկուած են զօրացնելէ եւ կամ հարուստ ընտանեաց զաւակներ, որոնց մասին արուած ամենայն խնամքը, ծնողաց խոհեմութիւնն ու հոգածութիւնը, թոյլ, նիհար, տժգոյն եւ տկարակազմ ըլլալէ չեն կրցած փրկել զիրենք։

Այս գառահարը զօրացնելու, ուժովցնելու եւ անոնց երեսին գոյները բերելու համար աղէու, զօրաւոր եւ միեւնոյն ժամանակ ամենուն գնելու ուժեղ դեղ մը պէտք էր։ Ահա այդ դեղը ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ է, որ ձեռք բերուած է ոչ միայն իւրաքանչիւր մը համար, անոր պէս ապահովել։ ․․․

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ չսուտով կ'ազդէ եւ անհրաժեշտ գործած մ'է, տկարակազմ նիհար ու տժգոյն անձանց, հիւանդութենէ ապաքինողներու եւ պառաւ ծեր օրիորդներու համար։

Այս գինիին բաղադրութեանը մէջ խօսէն զատ, մեծ քանակութեամբ ալ քաճին կայ, որուն կ'ազդուբիւ, զօրացուցիչ ու վերանորոգիչ ազդեցութիւնը հանրածանօթ է։

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ ազդեցութիւնն աշխարհի ամէն կողմն հաստատուած ըլլալով, չատ մը շահամոլներ անոր կեղծն ու խարդախեալ նմանութիւնը պատրաստած են ու կը ջանան մրամիններուն հաւատացնել թէ, անոնք ալ Նուրիի գինիին ազդեցութիւնն ունին։ Բացարձակապէս պէտք չէ հաւատալ ընդունելով այս կարգի խաբէական խօսքերու, ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ Է ՄԻԱՅՆ ԱՌՈՂՋԱՐԱՐ։

Կը ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու մեծ դեղարաններուն եւ դեղավաճառներուն մէջ։

40—24

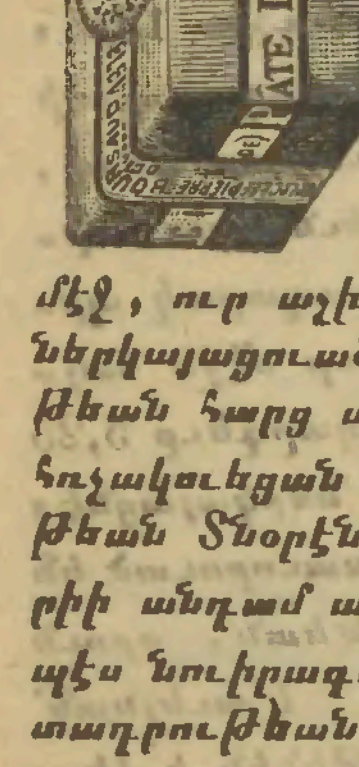
ՁԵՐՄԱԿ ԵՒ ԱՌՈՂՋ ԱԿՌԱՆԵՐ

Եթէ կ'ուզէք ազատ մնալ չատ մը հիւանդութիւններէ որոնք բերնի միջոցաւ կը փոխանցուին, եթէ կ'ուզէք ունենալ ձերմակ և առողջ ակռաներ, եթէ կ'ուզէք ապահովել ձեր բերնին, լինտերուն ու ակռաներուն առողջութիւնը, եթէ կ'ուզէք որ ձեր ակռաները չփտին ու փտել սկսածներն ալ բժշկուին, գործածեցէ՛ք

ՍՈՒԼԱԳԻ ՊԸՆԷՏԻՔԹԻՆ

ՕՇԱՐԱԿԸ. ՓՈՇԻՆ ԿԱՄ ԽՄՈՐԸ

որ Բաստէօրեան դրութեամբ պատրաստուած անուշահոտ և հականեխական է

լինտերուն մէջի միքրոբները կ'ջնջէ, բերնին գարշահոտութիւնը կ'բուժէ, կոկորդին ու խռչափողին թարախալից նիւթերն ու բորբոքումները կ'անհետացնէ։ Ամենէն սաստիկ ակռայի ցաւն իսկոյն կը հանդարտի Սուլագի Պընէտիքթինի մէջ թրջուած կտոր մը բամբակով։ Բարիզի 1900ի Արուեստահանդէսին մէջ, ուր աշխարհի բոլոր ակռայի դեղերը ներկայացուած էին, Սուլագի Պընէտիքթեան հարց այս ակռայի դեղերն անման հռչակուեցան, և այս կարեւոր Վարչութեան Տնօրէնն արուեստահանդէսին ժիւրիի անդամ անուանուելով, գերազանցապէս նուիրագործուեցաւ համբաւն այս արտադրութեան   26—14

ԴԵՂԱՐԱՆ ԵՒ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ԿԱՐԱՊԵՏ Ս. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Կէօքճէ—Փուշայի չարշըլըքի տը․․․

Պերպերեան դեղարանը, որ ծանօթ է իր դեղերուն թարմութեամբ և խղճամիտ պատրաստութեամբ և գիներու չափաւորութեամբ, ի դիւրութիւն հանրութեան, դեղարանին կից դարմանատուն մը հաստատած է, և ուր ամէն օր կ'այցելեն ծանօթ Տոքթորներ, և հիւանդները կ'քննուին վերջին ծայր խնամքով։ Դարմանատունը չորեքշաբթի ժամ 8—10 կ'այցելէ և ձրիաբար կ'դարմանէ ծանօթ մանկաբարձ և օբէռաթէօռ Տոքթոր Ճէվահիրճեան էֆէնտի, որուն այս ճիւղերուն մէջ ունեցած ձեռնհասութիւնն ու փորձառութիւնն հանրածանօթ են։ Ուրբաթ օր ալ առաւօտէն մինչեւ կէս օր ձրիաբար կ'դարմանուին կարօտ հիւանդներու ամէն ներքին հիւանդութիւնները։ Կ'դարմանուին նաև ծննդական, վեներական ախտերը։ Հիւանդներու մեզերն ալ կ'ատրոյուծուին ճշտութեամբ։   10—6

ԳԱՒԱՌԻ ԵՒ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ մը բաժանորդներուն կ'յիշեցնենք ԲԻ ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ համար երկու պղինձ նամակի կնիք անհրաժեշտ է։ Ապա թէ ոչ, հին հասցէն ԱՆՓՈՓՈԽ ԿՄՆԱՅ։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Զոր փոխադարձ հիմնել 1845 ին

1902 Յունուար 1 ին երաշխաւորեալ գումարն՝ Ֆր. 1,506,000,000.

1901ին ապահովագրեալներուն եղած վճարումներունն՝ Ֆր. 34,000,000.

ԼԱ ՆԻՒ—ԵՈՐՔ 600,000 էն աւելի ապահովագրեալ ունի, որք կ'կազմեն Ընկերութիւնը, և որոց կ'պատկանի բոլոր շահերն։ 1901ին ապահովագրեալ վճարուած շահաբաժիններու գումարը՝ Ֆր. 17,500,000։

ԼԱ ՆԻՒ—ԵՈՐՔԻ միջազգային բոլիսը մինչեւ հիմա ուրիշ որ և է ընկերութենէ մը յանձնուած բոլիսներէն աւելի անկաչկանդ և շահաւոր պայմանագրութիւնն է, յանձնուած օրէ, ոչինչ անվիճելի է, ըլլայ զբաղմանց, ճամբորդութեան, ամուսնական անուանափոխութեան և մինչեւ իսկ պատերազմի առնչ։ Տիեզերական բոլիսը կ'երաշխաւորէ փոխառութիւններ երեք տարի ապահովագրին վճարելէ յետոյ առանց յետաձգելու ապահովագրինն հոլոտ, այս փոխառութեանց գումարներն զատ զատ նշանակուած են բոլիսին մէջ. 30 օր պայմանաժամ իւրաքանչիւր վճարման համար առանց տոկոսի, վճարումները դադրեցնելէն մինչեւ 5 տարի վերջէն չորրորդ կենդանութեան ապահովագրեալներու և ապահովագրինները 5 առ. 100 տոկոսով հանդերձ վճարելով, մէկ տարեկան ընկեր յետոյ իրաւունք կորուստ չկայ։ Ապահովագրութեան երկարաձգումը բոլիսին մէջ նշանակուած ժամանակս. Միջոցի մը համար, ինչպէս որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հատուցուի ամբողջութեամբ, առանց հաշուի առնելու անվճար մնացած տարիներուն ապահովագրինները։

ԼԱ ՆԻՒ—ԵՈՐՔ 4 առ. 100 տոկոս.

․․․ ոսկւոյ պայման ալ ունի, որ աշխարհի մէջ ցարդ գտնուած պայմաններէն լաւագոյն արտօնութեան է, աւելի ձեռնտուութեանց համար դիմել

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա

Հ. ՊՈՒ. ՀՈՒՐԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Ընդհանուր Կառավարիչ

Ա. ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ

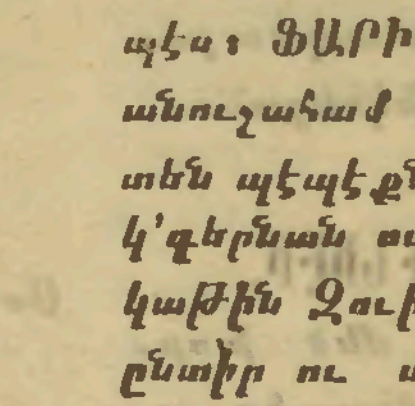
Պոլիս, Հաւիթօլ խան

Վոյվոտա փողոց, Վիթալիս խան

Ղալաթիա   50—34

ՄԱՅՐԱԿԱՆ ԿԱԹԸ

Մայրական կաթն ալ գանուեցաւ վերջապէս։ Ֆրանսական Ռոսսօ տ'էջին (Ա և Օ) Ընկերութիւնը, Ֆեֆերէն և Նորմանտիոյ ամենապատուական կաթէն տղոց համար ընտիր սնունդ մը պատրաստած է ՖԱՐԻՆ ԼԱՔԹԷ ՖՐԱՆՍԷՆ անուամբ, որ մօր կաթին տեղը կ'բռնէ բացարձակապէս։

ՖԱՐԻՆ ԼԱՔԹԷ ՖՐԱՆՍԷՆ խիստ անուշահամ է, մեծ ախորժով կ'ուտեն պէպէքներն և քանի՛ ուտեն՝ ա՛յնչափ կ'գէրնան ու կ'ուժովնան։ Նորմանտական կաթին Ջուիցերիականէն գերազանցապէս ընտիր ու մննդարար ըլլալն հանրածանօթ իրողութիւն մըն է։ Տղոց ու կիներու հիւանդութեան մասնագէտ բժիշկներ պէպէքներուն իբր սնունդ միմիայն Ֆարին Լաքթէ Ֆրանսէն կ'յանձնարարեն որ դիւրամարս է, աղոց ստամոքսը չի խանգարեր, փորհարութիւն չի պատճառեր, անոնց ակռայ հանելն ու ոտքի ելլելը կը դիւրացնէ և կ'փութացնէ և զանոնք կը պաշտպանէ տղոց յատուկ ամէն կարգի հիւանդութեանց դէմ։ Անոնք որ իրենց սրտի հատորներուն առողջութեանը կը ցանկան և կ'փափաքին ապագային հաւկուլ, առողջ և կորովի տեսնել իրենց զաւակները, անհրաժեշտ է որ անոնց նմանութենէ չխաբուին ու իրենց զաւակներուն իբր սնունդ փնտռեն միայն և միայն ՖԱՐԷՆ ԼԱՔԹԷ ՖՐԱՆՍԷՆ և տուփերուն վրայ ալ այս մարգան։ Կ'ծախուի ամէն մեծ նպարավաճառներու, դեղագործներու և դեղավաճառներու քով։ Մեծ յանձնարարութիւններու համար դիմել Կ. Պոլիս, Պ Էա. Տանին։   46

ՔՕՆԵԱՔ ՊԱՐՊԱՐԷՍՍՕ Մ. ԵՂԲԱՐՑ

Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց յունական քօնեաքը զուտ խաղողի արտադրութիւն է որուն ճարտարապետուական հսկայ գործարանն հիմնուած է 1840ին և փոխանցուած է իրենց հօրմէն։ 1875 և 1888ի յունական արուեստահանդէսը, 1889 ի Բարիզի, 1894ի Շիքակոյի ամերիկեան, 1895ի Պորտօի և 1900ի Բարիզի մեծ արուեստահանդէսներէ մրցանակներ հաստատած են որ Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց ժառանգաբար պատրաստուած քօնեաքը թէ՛ հին է թէ՛ ընտիր և ի հասատարմութիւն՝ վարժարանած են պաշտօնական մրցանակներով, նոյնը կ'հաստատեն նաև մեծահռչակ բժիշկներու և քիմիագէտներու վկայութիւնք։ Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց քօնեաքին արուեստ ուրիշ հրամայութիւ վկայագրերն աւելորդ է թուել, քանի որ հանրածանօթ է այն և ապացուցամ՝ ամէն մասերէն, մրցակիցներուն նախանձը դրդելու չափ։

Սոյն վաճառատան մէջ կ'ծախուի նաեւ, բաց կլաւելու համար բնաւ չուրդող օղիներ, գինիներ, Յունաստանի ընտիր օմէն և հելլենական բերքեր, արուեստաբարուններ ու ձեռագործներ։

Մենաշնորհեալ պատուի { Արծաթ Խաչ Ս. Փրկչի
) Հայկական Կարմիր առաքինական առաքելական առեւ Ն. Վեհ. Ցանկնոսանի Թագաւորէն   50—47

Ամէն յանձնարարութեան համար դիմել, Աղ. Գ. ԱՌԱՆԱՍ Ս. ՔԱԼՕՆՁԻՍԹՕ Կ. Պոլիս. Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ Գալաթիա

ՄԻ՛ ԽԱԲՈՒԻՔ

Մէկ քանի վաճառականներ, և մասնաւորաբար Տէյիրմէն... անուն մէկը, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ իբր յունական չիմէնթօ վար տեսակէ զանազան չիմէնթօներ կ'ծախեն։ Այս բոլորը կ'ըլլայ վարկաբեկ ընելու համար ԹԻԹԱՆ յունական չիմէնթօն, որ գնահատուած է բոլոր ճարտարապետներէն և կալուածատէրերէն։ Բուն յունական ԹԻԹԱՆ չիմէնթօն կ'ծախուի Ղալաթիա, Գալաֆաթ Եէրի, Քէօսէօղլու Լինարտօ և Ընկ.եան վաճառատան քով Բ. ԿԼԻՋՈՍ Թիւ 64 վաճառատունը, և ի Պոլիս, Աճազմա Գաբու, Մահիր Զատէ Հաճի Հասան էֆ.ի Թիւ 637 վաճառատունը։   20—14

ՀԱՃԻ ՍԱՐԻՄ ՈՐԴԻՔ

Վաճառատուն ոսկեղէն և ծաղրակեան յոստբերեքեններու

Բերա, Թագսիմ, Թիւ 52 և 54

Այս հանրածանօթ վաճառատունն որ բազմապատկած է իր բոլոր ապրանքի տեսակները, կ'առանձնէ նաև հարսնիքներու, կնունքներու, տօնային հանդիսութեանց, ինչպէս նաև նմանօրինակ ամէն առիթներու մէջ պէտք ըլլալիք շաքարի, անուշեղէնի, լիքէօռի, մամուլ և ուրիշ նիւթերու հայթայթումը, ինչպէս նաև սպասարկութիւնը։ ՁԱՏԿԻ ՔԷՕՐԷՔՆԵՐ կ'պատրաստուին չատ ընտիր։ Հարկ է սակայն օր առաջ ապսպրել։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—«Հաճի Սարիմ որդիք» վաճառատունը ո՛չ Բերայի մէջ, ո՛չ ալ ուրիշ տեղ մասնաճիւղ ունի։   50—26

ՊԱՅՄԱՆՔ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ„Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ		6	Մէճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	»	3	»
ԵՌԱՄՍԵԱՅ	»	$1^1/_2$	»
ՏԱՐԵԿԱՆ	» ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹԻ ՎՐԱՅ	7	»
ՁԵՌՔԷ ԳՆՈՂՆԵՐՈՒՆ		20	փր.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆ ԲՈՍՖ.—ԼՕՖԱԼՈՎ		12	ՂՇ.
ՏԱՐԵԿԱՆ	» »	7	Մէճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ		36	Ֆր.
»	ՎԵՑԱՄՍ. 18. ԵՌԱՄՍ.	9	»
»	ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՏ ԹՈՒՂԹՈՎ և ամենօրեայ Նշխարզով	40	»

Օսմ. մէճ. 108 ղրշ.— Անգլ. մէճ. 119 ղրշ.—20 ֆր. ոսկի $94^1/_2$ ղրշ. ին

Եւ Քէլէֆն 55 ղրշ.ին փոխ կ'առնուի առանց օդիւր

Նոյն պայմանը Կ. Պոլսոյ և Գաւառի համար

ԱՆՆՏԻՐ։   ՄԻՇՏ ԿԱՆԽԻԿ

Նամակի փոխ կ'ընդունինք՝ 20 հատ 1 ղրշ.նոց բօսթայի փոխը 20 ղրշ.ի հաշուով, և մի միայն ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՈՎ։

Հասցէի փոփոխման համար անհրաժեշտ է ղրկել երկու ղրշ., նամակի փոխով։

Բօսթայի ծախքը մեր վրայ է, Բօսֆ—Լօֆալէն զատ։ Իսկ դրամին առաքման ծախքն և ամիսի տարբերութիւնն առաքողին վրայ են։

Զէքերուն և Փօլիս գրերուն վրայ, պէտք է որ առաքողն ինք փակցնելու ըլլայ 20 փարայի օրինական դրոշմը։ Ապա թէ ոչ՝ երեք թերթ պակաս կ'ղրկուի։

Նմանապէս, մայրաքաղաքէն կամ գաւառէն ղրկուած Ազդերը պէտք է դրոշմուած ըլլան բաց օրինի։ Ապա թէ ոչ՝ չեն տպուիր։ Եկեղեցական ու բարեգործական Տանուցումները զերծ են դրոշմի տուրքէն։

Պոլսոյ և գաւառի մէջ, ա՛յն վճարումները միայն վաւերական են որք կ'ըլլան ի փոխարէն Տպարանին պաշտօնական թերթին՝ ասորագրուած Տնօրէնէն, ու կընքուած Լրագրին ստամպին կնիքովը։

Գաւառ Թերթ կ'ղրկուի ամէն անոնց որ վերջացրեցընէն առաջէն տարբեր առկով հաշուած ըլլան իրենց ղրկած դրամները։

Բաժանորդ գրուելու և դրամ ղրկելու ամէնէն դիւրին կերպն է՝ մանաւանդ բօսթ մը առնել, որուն բոլոր ծախքն է 20 փարայ մինչեւ 100 ղրշ.։ Նամակ դրկելու պէտք չկայ։ Բաւ է մանաւանդ բօսթին կտրօնին ետեւին նշանակել բաժանորդին անունը, հասցէն, թուականն ու գումարը։ Դրամը մեզ կը հասնի, և Թերթը կ'ղրկուի, անվրէպ։

Ապառիկ յանձնարարութիւնք ՉԵՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԻՐ։ Զնորազաուած բաժանորդութիւնք ՕՐՆ ՕՐԻՆ կ'դադրին, ծանօթ թէ անծանօթ, որը՛ ալ պատկանին։

Գաւառացի բաժանորդները լաւ կ'ընեն ուշին եթէ կանխաւ հասցնեն բաժնեգինը, կամ Կ. Պոլսոյ մէջ մէկը ցոյց տան որուն դիմուի պայմանաժամին։

Գործակալք պատասխանատու են իրենց ներկայացուցած բաժանորդներուն համար։ Ծանօթ դադրեցնելու չեն տալուած Թերթը առաքումը, բանած պայմանաժամին իրենց կ'պահանջուի։

Հին Թիւերը սովորական գնով չեն ծախուիր։

Զրկուած ձեռագիրներն ետ չեն տրուիր։

ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (20

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

"ԵՐԿՆԱՅԻՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ„

ԳՐԵՑ.— ՓԻԷՌ ԼՕԹԻ

Դ.—ԵՐԿՆԱՅԻՆ ԱՐՔԱՅԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Նոյնիսկ խաւճապատ ընդհանուր փախուստէն վերջը, նորէն ուզողը չի կրնար մտնալ, դեղին կիտուածով նկարազարդուած, ահագին տախտակներով խճողուած «Մանչուական այդ քաղաքը»։ Կրկին պարիսպներուն ետին, մանտարիններ, ներքին ծառաներ կ'բնակին տակաւին, ճնշուած ու մեծամաքանչ այդ վայրը. կ'ըսուի թէ հոն կեցած են նաև կիներ, բարձր դասակարգի ազնուազարմ տիկիններ, դանձեր, եայլն, ամենքն ալ պահուած։ Եւ անոր երկու դուռներն ալ խիստ հսկողութեան մը ու արգելքի տակ են առնուած. Հիւսիսինը՝ Ճաբոնցիներն են որ կ'պաշտպանեն և Հարաւինը՝ Ամերիկացիները կ'պահպանեն։

Այդ երկու մուտքերուն առաջինէն է որ անցնելու արտօնուած ենք այսօր և հոն կ'գտնենք Ճաբոնական պզտիկ զինուորներու խումբ մը, որոնք իբր բարի գալուստ, կ'ժպտին մեզի. բայց մութ կարմիր գոյնով դաժան դուռը, հրէշի գլուխներ ներկայացնող ոսկեզօծ երկաթեղէններով, նորէն գոցուած է և կ'ընդդիմանայ մեր ճիգերուն։ Եւ որովհետեւ դուռերու մաշումէն ահագին տախտակները մէյմէկ քիչ բացուած են իրարմէ, ճեղքերէն ներս նայելով կ'նշմարենք, բացուելն արգիլելու համար ետին իբր յենակ դրուած կաղնիէ հաստ տախտակներ,— և հրացանի բունի հարուածներուն հանած աղմուկին վրայ, ներսէն վազած անձեր, արնգային ձայներով կ'պատասխանեն որ բանալու հրաման չունին։

Այն ատեն, կ'սպառնանք բռնկցնել այդ դուռը, սանդուխներ դնելով ետին անցնիլ, ճեղքերէն բիվօլվըր պարպել և ուրիշ կարգ մը բաներ, զորս պիտի չընէինք ապահովաբար, և որոնք սակայն կը բաւեն վախցնելու ներքին ծառաները, և ահաբեկ փախցնելու զանոնք։

Ալ ոչ ոք կ'մնայ հոն, նոյնիսկ պատասխան տալու համար մեզ։ Ի՞նչ ընել։ Մարդ կ'սառի, մահասառեր այս պարիսպին առջեւ, չրջապատին՝ մեռած եղեգներով լեցուն փոսերուն խոնաւութեանը մէջ և միշտ փչող, ձիւնաբեր այդ հովին տակ։

Այլ սակայն, բարի պզտիկ Ճաբոնցիները, խելք կ'ընեն իրենց ամէնէն չուտիկը ղրկել,— որ իր սրունքներուն բովանդակ թափովը կ'մեկնի,— չրջանը ընելու համար անդիի դուռնէն, ինչ որ մօտաւորապէս չորս քիլօմէթր է։ Եւ սպասելով հանդերձ, մեզի համար գետինը կ'վառեն, մայրիի ճիւղերով ու ներկուած փայտեղէններով կրակ մը, ուր, թանձր ծուխի մը մէջ, փոխնիփոխը կուգանք ձեռուընիս տաքցնելու, միենոյն ատեն կ'զբօսնունք, չրջակաները հոս ու հոն, հաւաքելով հին փետրազարդ նետեր, զորոնք առտնով, պատնէշներուն բարձունքէն, աւատապետները ու իշխանները կ'արձակէին։

Ժամու մը չափ կ'հսմբերենք հոն, երբ վերջապէս, աղմուկ մը ու ձայներ կ'լսուին, լուռ ու խորհրդաւոր դուռին ետին. մեր ղրկած պատգամաւորն է որ եկած է հոն, և կռուփի հարուածներով կ'մեծարէ ներքին ծառաները, զորս յանկարծակիի բերած է, այդպէս երեւան գալով մէկէնիմէկ։

Անմիջապէս խուլ որոտումով մը կաղնիի տախտակները կ'իյնան և երկու ահագին դուռները կ'բացուին մեր առջեւ։

***

Լէօռած սենեակ—Խիստ մութ սենեակին մէջ, թէյի թաքսուն հոտ մը; ինչպէս նաեւ չորցած ծաղիկի ու հին մետաքսեղէնի, չեմ գիտեր ինչ տարբեր բոյր մը կ'ծածանի։

Կարելի չէ աւելի լուսաւորել արտաքին կարգ այդ սենեակը, որ ուրիշ աւելի մութ ու մեծ սրահի մը վրայ կ'բացուի և որուն կնքուած պատուհանները, հազիւ կէս լոյս մը կ'առնեն բրինձի թուղթէ չինուած չրջանակներու մէջէն ու պզտիկ տխրատեսիլ դաւիթէ մը, որ ապահովաբար փակուած է երրեակ պատերով։ Նշխարք—անկողինը, ընդարձակ ու ցածուկ, կարծես պարիսպի մը պէս թանձր պատի մը խորութեանը մէջ փորուած, մուխագոյն կապոյտ մետաքսէ վարագոյրներ ու ծածկոյթ մը ունի։ Ոչ մէկ աթոռ. մնաց որ եթէ ըլլար ալ, չնկիլիք հազիւ տեղ պիտի գտնուէր. ոչ ալ որ և է գէրք, զոր հազիւ կարելի պիտի ըլլար կարդալ։ Սև փայտէ սնտուկներու վրայ, որոնք սեղանի տեղ կ'բռնեն, կ'կենան մելամաղձոտ գեզօրներ, որոնք ապակիէ՝ պահարաններու մէջ են առնուած. պրօնզէ կամ աչմէ պզտիկ անօթներ՝ որոնց սատափէ ու փղոսկրէ թերթերով, արուեստական խիստ պիրկ փունջեր կ'պարունակեն։ Եւ ամէն բանի վրայ նստած փոշիի թաւ խաւ մը կ'ապացուցանէ որ, այլ եւս ոչ ոք կ'բնակի հոն։

Առաջին ակնարկով ոչինչ կարելի է հասկնալ տեղին կամ թուականին մասին, եթէ երբեք, այդ մահասարսուռ ու խորհրդաւոր անկողինին վարագոյրներուն վերեւը, եփենոսէ պսակաւորումներուն մէջը, քանդակներուն զմայլելի նրբութիւնը, ճինական համբերութիւններու ածուն են, պրօնզէ կամ մարմարէ հրէշներով, բանդագուշակներով, այլանդակ էակներու բազմութիւնով, վայրագութեան ու տառապանքի ծամածռութեամբ մոլեգնած հազարաւոր դէմքերով և հազարաւոր անծանօթ խորհրդանշաններով։ Եւ միշտ, դեղին փայանսէ կատարով կարմիր պատերուն մէջ, դուռները կ'գոցուէին մեր ետեւէն. կարծես թուալոց էինք այն գէշ երազներուն մէջ՝ ուր նրբանցքներու չարքեր կ'բացուին մէկզմէկու ետեւ, և հետզհետէ կ'գոցուին ձեր ետեւէն, ա՛լ անգամ մըն ալ դուրս ելլալու թոյլ չտալու համար ձեզ։

Հիմա, մեծաւանդային այդ երկար գնացքէն վերջը, երբոր միմիայն կ'զիտենք մեզ հոս բերող ու իրենց թուղթէ կրունկներուն վրայ առանց աղմուկի դրդող անձերուն անձկալից խմբակը, կ'զգանք որ, այդ հովեաշ ու փակ սենեակին մէջ մտնելով, անոնց աչքին, գերագոյն ու անլուր սրբապղծութիւն մը կատարած ենք մենք. հոն, դուռին բացուածքին մէջը կայնած, իրենց չեղ նայուածքովը մեր ամենաչնչին շարժումները կ'զննեն անոնք, մեռաքսէ չրջազգեստ հագած այդ պահապաններն և նիհար մանտարինները որոնք իրենց գլխարկին կարմիր կոճակին վրայ կ'կրեն ագռաւի օգտախուր փետուրը։ Բայց նախապէս չէին ուզեր տեղի տալ. վարպետութիւնով կ'ջանային մեզ ուրիշ տեղեր տանիլ, Հեյլիօպոլեան այդ պալատին, անհուն լաբիւրինթոսին մէջ, մեզ հեռաքրքրել պարզօրէն պէտ-ճաչուէ խոյոր սրահներուն, որոնք աւելի հեռուն են, ընդարձակ բակերուն, և մարմարէ անվերջանալի բազրիքներուն՝ ուր պիտի երթանք վերջէն, հսկայական ու հեռաւոր ամբողջ Վերսայլի մը՝ որ գերեզմանական խոտերով ողողուած է և ուր ագռաւներուն կրկռալէն ուրիշ բան չի լսուիր...

Թարգմ. Զ.-Ս.   (Շար.)

ապառիկ վէրք, ․․․

ուրկէ աւելի վսեմ տեսարանը չէ որ ի յայտ կ'բերէ։ Եւ սակայն, ուրիշ ամէն կողմ, ամէն բան, պարզ է, միտր, և ուղիղ ու խիստ գիծերով յղացուած։

Ո՞ւր ենք ուրեմն, ինչ հեռաւոր, չըրջափակուած ու գաղտնախորհուրդ բնակարանի մը մէջ։

Մեր օրերո՞ւն արդեօք, մէկը կ'բնակէր հոս, թէ անցեալ խիստ հեռաւոր թուականներու մէ։ Քանի՞ ժամէ — կամ քանի՞ դարերէ,— ի վեր մեկնած է ան, և ո՞վ կրնայ ըլլալ լքուած այս սենեակին տէրը...

Ապահովաբար խիստ տխուր երազող մը պէտք է ըլլայ ան, քանի որ այս սառւերատ անկիւնն է ընտրեր իրեն համար, և չատ նրբացած մէկն է ան միեւնոյն ատեն, քանի որ իր ետին ձգեր է սա գերընտիր բուրմունքը, ինչպէս նաև չատ քաչուած մէկը պէտք է ըլլայ ան, ախորժելու համար այս աղօտ պարզութենէն ու յաւէրժական այս վերջալոյսէն։

Ինկալպէս մարդ խղդուիլ կ'զգայ այդ չափազանց պզտիկ պատուհաններուն ու մետաքսային թուղթով փակուած այդ չրջանակներուն քով, որոնք չեն բացուած երբեք, ոչ արեւին ոչ ալ օդին անցք տալու համար, քանի որ ամբողջովին մխուած ու կնքուած են պատին մէջ։ Եւ յետոյ, մարդ կ'խորհի կրկին, բոլոր այն արգելքներուն՝ որոնց յաղթել պէտք եղած է հոս հասնելու համար, և այդ ինքնին կ'բաւէ մեզ մատասնչելու համար։

Նախ, մեծ սև պարիսպը, բաբելոնական պարիսպը, գերմարդկային պատնէշները՝ աւելի քան տասը փարսախ չրջագիծ ունեցող քաղաքի մը,— որ այսօր ամբողջովին աւերակ է ու փլատակ, կիսովին անբնակ ու դիակներով ողողուն։ Ցետոյ երկրորդ պարիսպ մը, արենագոյն մութ կարմիր ներկուած, որ ուրիշ ամուր քաղաք մը կ'ձևացնէ, առաջինին մէջ փակուած։ Ցետոյ երրորդ պարիսպ մը, ա՛լ աւելի օքանչելի, բայց միեւնոյն գոյնով,—խիստ խորհրդաւոր պարիսպ մը այս անգամ, զոր այս պատերազմի ու կործանումի օրերէն առաջ, ոչ մէկ Եւրոպացի անցած էր երբեք. մենք իսկ այսօր, աւելի քան մէկ ժամ սռնպուեցանք կանգ առնել հոն, հակառակ ստորագրուած ու վաւերացած անցաթուղթերու. խոժոռ դաւաճանդ դրան մը մէջէն, զոր զինուորական խումբ մը կ'պաշտպանէր և զոր մայրիի հաստ գերաններ ետեւէն կ'պատնէշաւորէին, պաշտօնումի ժամանակուան մը պէս, սպառնալ և երկար բարակ բանակցութիւններու մտնել պէտք եղած էր, ներքին պահապաններու հետ, որոնք կ'ուզէին քաշուիլ ու խոյս տալ։ Երկաթներով ամրացուած ծանրամարմին դուռները բացուելնուն պէս, ուրիշ նոր պատ մը երեւան եկաւ, նախորդէն բոլորովին նման, ամբով մը զատուած, ուր հագուստի կտորներ կ'փռուէին և ուր՝ չուներ, մեռելի ոսկորներ կ'քաչկռտէին,— միշտ միեւնոյն կարմիրով ներկուած նոր պատ մը, բայց ա՛լ աւելի պերճաշուք և իր բովանդակ երկայնքին վրայ, եղջերանման զարդարանքներով ու ոսկեգոյն դեղին փայանսէ հրէշներով պճնուած ու պսակաւորուած։ Եւ վերջապէս, այդ յետին պատնէշն ալ անցնելէ վերջը, եզական ու անմարդաբնակ ծերունիներ, կասկածոտ բարեկամօրով մեզ դիմաւորելով, մեզ առաջնորդեցին պզտիկ բակերու բաւիղի մը մէջէն, ինչպէս նաև պատով գոցուած ու կրկին գոցուած պզտիկ պարտէզներու մէջէն, ուր քարուանները ու ճեննապակիէ անօթներու մէջ հարիւրամեայ ծառեր կ'ապրին. այդ ամէնը անձայն, թաքուն, սրանելիչ էն, այդ ամէնը պաչտպանուած ու լեցուած են, պրօնզէ կամ մարմարէ հրէշներով, ․․․ քաղաք մը կ'ձեւացնէ, առաջինին մէջ փակուած։